

Seksuaalivähemmistöön kuuluvien nuorten aikuisten kristillinen jumalusko ja arjen uskonnollisuus

Henni-Sofia Sainio

Sivuaineen tutkielma

Kulttuurien tutkimuksen tutkinto-ohjelma, uskontotiede

Historian, kulttuurin ja taiteiden tutkimuksen laitos

Humanistinen tiedekunta

Turun yliopisto

Huhtikuu 2022

Sivuaineen tutkielma

Kulttuurien tutkimuksen tutkinto-ohjelma, uskontotiede

Henni-Sofia Sainio

Seksuaalivähemmistöön kuuluvien nuorten aikuisten kristillinen jumalusko ja arjen uskonnollisuus

Sivumäärät: tutkielman sivumäärä 52, liitteiden sivumäärä 2

Tässä tutkimuksessa tarkastellaan nuorten aikuisten jumaluskkoa. Tutkimuksella halutaan selvittää, miksi seksuaalivähemmistöön kuuluvat nuoret aikuiset uskovat kristilliseen Jumalaan. Tutkimuksen aineisto koostuu kolmestatoista 18–30-vuotiaasta seksuaalivähemmistön edustajasta, joista kukin uskoo kristilliseen Jumalaan. Tutkimuksella halutaan saada selville, miten he perustelevat omaa uskoaan. Lisäksi tässä tutkimuksessa ollaan kiinnostuneita siitä, miten he kokevat jumaluskonsa ilmenevän omassa arkielämässään. Tutkimuksen teoreettinen viitekehys rakentuu uskon, jumaluskon ja seksuaalivähemmistön käsitteiden ympärille. Keskeisiä näkökulmia ovat uskomisen ja eletty uskonto.

Usko vaikuttaa tyypillisesti yksilön asenteisiin, arvoihin ja moraalikäsitteisiin sekä ilmenee näkyvällä tavalla uskonnonharjoittamisena. Uskossa korostuu usein ihmisen oma tahto järkeilyn sijaan. Lisäksi uskoon kuuluu yleensä aina jonkinasteinen epäily. Jumaluskolla taas tarkoitetaan sitä, että tunnustetaan maailmassa olevan universaali luova voima, joka ylittää ihmisen käsityskyvyn. Oma usko tavallisesti kietoutuu yksilön arkielämään, ja eletyllä uskonnolla viitataan siihen, miten yksilö harjoittaa, ilmaisee ja kokee uskontonsa jokapäiväisessä elämässään.

Kirjoituspyynnön kautta saadut kirjoitelmat muodostavat tutkimuksen aineiston, joka analysoidaan käyttäen sisällönanalyysiä. Enemmistö tutkittavista perustelee uskoaan muilta opittuna asiana, esimerkiksi kasvatuksen myötä omaksuttuna. Lisäksi uskoa selitetään itse, esimerkiksi omien opintojen ja pohdintojen kautta, omaksuttuna asiana. Osa tutkittavista perustelee uskoaan myös positiivisena voimavarana. Tutkittavien jumalakäsityksissä korostuu Jumala hyväntahtoisena ja rakastavana hahmona. Oma usko tyypillisesti ilmenee arjessa sekä yksityisenä että julkisena uskonnonharjoittamisena. Yleisin uskonnonharjoittamisen muoto on rukoileminen. Tämän lisäksi tutkittavat muun muassa osallistuvat uskonnollisiin tapahtumiin sekä keskustelevat muiden kanssa uskon asioista. Uskonnollisen identiteetin ja seksuaali-identiteetin suhteet ilmenevät moninaisina. Osa tutkittavista kuvailee sovittaneensa nämä identiteetit yhteen, kun taas osalla nämä ovat nykyhetkessä tai menneisyydessä olleet konfliktissa. Tutkittavat tuovat myös esille, miten ympäristö voi tuottaa haasteita näiden identiteettien yhteen sovittamiselle.

Avainsanat: Usko, jumalusko, jumalakäsitys, eletty uskonto, seksuaalivähemmistö

Sisällysluettelo

1	Johdanto	5
2	Aikaisempi tutkimus	7
2.1	Näkökulmia jumaluskoon ja jumalkäsityksiin	7
2.2	Seksuaali-identiteetin ja uskonnollisen identiteetin suhde	9
3	Tutkimuskysymykset	11
4	Teoreettinen viitekehys	13
4.1	Usko Jumalaan	13
4.2	Eletty uskonto	14
4.3	Seksuaalivähemmistöjen uskonnollisuus	16
5	Tutkimusmenetelmä	18
5.1	Valittu tutkimusmenetelmä ja tutkittavat	18
5.2	Aineistonmuodostus	18
5.3	Aineiston analyysi	20
5.4	Eettisyys ja luotettavuus	22
6	Tulokset	25
6.1	Seksuaalivähemmistöön kuuluvien nuorten aikuisten jumaluskon perustelu ja kuvaus	25
6.2	Seksuaalivähemmistöön kuuluvien nuorten aikuisten kuvaukset arjen uskonnollisuudesta	33
7	Pohdinta	44
7.1	Tulosten tarkastelua	44
7.2	Jatkotutkimusehdotukset	48
	Lähteet	49
	Liitteet	53
	Liite 1. Webropol-lomake	53

1 Johdanto

Uskontososiologiassa on ajan saatossa pohdittu uskontojen tilaa ja tulevaisuutta maailmassa. Standardin sekularisaatioteorian (eng. standard secularization theory) mukaan uskonnoista tulee vähemmän merkittäviä yhteiskunnan kehittyessä ja koulutuksen sekä tieteen merkityksen korostuessa. Osa tutkijoista argumentoi myös sen puolesta, että kehitys vähentää eksistentiaalista epävarmuutta ja siten uskonnoille on vähemmän tarvetta. (Smith 2012, 2.) Uskonto on kuitenkin edelleen keskeinen osa miljardien ihmisten elämää (Mercier, Kramer & Shariff 2018, 263). Esimerkiksi maailman suurimmalla uskontoperinteellä, kristinuskolla, on noin 2,5 miljardia jäsentä. Suomalaisistakin noin kolme viidestä on valmis identifioitumaan kristityksi. (Salomäki, Hytönen, Ketola, Salminen & Sohlberg 2020, 46, 69.)

Tässä tutkimuksessa tarkastellaan juuri yksilöiden kristillistä jumaluskkoa. Tutkimuksella halutaan selvittää, miksi seksuaalivähemmistöön kuuluvat nuoret aikuiset uskovat kristilliseen Jumalaan. Tutkimuksen aineisto koostuu kolmestatoista 18–30-vuotiaasta seksuaalivähemmistön edustajasta, joista kukin uskoo kristilliseen Jumalaan. Tutkimuksella halutaan saada selville, miten he perustelevat omaa uskoaan. Lisäksi tässä tutkimuksessa ollaan kiinnostuneita siitä, miten he kokevat jumaluskonsa ilmenevän omassa arkielämässään. Tutkimuksen teoreettinen viitekehys rakentuu uskon, jumaluskon ja seksuaalivähemmistön käsitteiden ympärille. Keskeisiä näkökulmia ovat uskomisen ja eletty uskonto. Tutkimuksen aineistona ovat kirjoituspyynnön kautta saadut kirjoitelmat.

Suomen kirkon tutkimus ja koulutus toteuttaa säännöllisesti nelivuotiskertomuksen, jossa paneudutaan tarkemmin suomalaisten uskonnollisuuteen ja uskonnon näkymiseen ihmisten elämässä. Suomessa 2000-luvulla kristilliseen Jumalaan uskovien määrä on puolittunut, mutta silti kirkon tutkimuksen ja koulutuksen tekemän kartoituksen mukaan edelleen 25 prosenttia suomalaisista uskoo kristilliseen Jumalaan. Lisäksi 18 prosenttia uskoo Jumalaan muulla tavoin. (Salomäki, Hytönen, Ketola, Salminen & Sohlberg 2020, 74.) Uskonto on siis monelle merkittävä osa elämää, joten on perusteltua ottaa tutkimuksen kohteeksi ihmisten uskonnollisuus ja erityisesti jumalusko. Maailmassa syntyy jatkuvasti uudenlaisia uskomisen muotoja, mutta silti usko Jumalaan vaikuttaa edelleen säilyvän monella vahvana.

Ihmisten uskonnollisuutta ja jumaluskkoa on tutkittu paljon aikaisemminkin (kts. esim. Ammerman 2013, Laurin 2017 ja Roes & Raymond 2003). Myös nuorten ja

seksuaalivähemmistöjen uskoa on tutkittu aikaisemmin. Näissä tutkimuksissa on kuitenkin monesti ollut näkökulmana yksilön identiteettiin tai terveyteen liittyvät seikat. (kts. esim. Buchanan, Dzelme, Harris & Hecker 2001; Dehlin, Galliher, Bradshaw & Crowell 2015 ja Walker & Longmire-Avital 2013). Sen sijaan nuorten seksuaalivähemmistöjen omalle uskolleen antamia perusteluita sekä uskon ilmenemistä tavallisessa arjessa ei juurikaan ole tarkasteltu. Siten tällä tutkimuksella tuodaan uutta näkökulmaa aiheeseen. Jumaluskhoa ja seksuaalivähemmistöjen uskonnollisuutta koskevaa aikaisempaa tutkimusta sekä tämän tutkimuksen tutkimusaukkoa käsitellään tarkemmin luvussa 2.

Historian saatossa esimerkiksi kristinuskon piirissä on suhtauduttu kielteisesti homoseksuaalisuuteen (Bradshaw, Dehlin, Heaton, Galliher, Decoo & Crowell 2015, 311). Joidenkin uskontojen suhtautuminen seksuaalivähemmistöihin on edelleen kielteistä (Dehlin, Galliher, Bradshaw & Crowell 2015, 1). Esimerkiksi islamin ja katolisuuden on todettu tutkimuksissa suhtautuvan negatiivisesti homoseksuaalisuuteen (Jäckle & Wenzelburger 2015, 211). Näin ollen seksuaalivähemmistöjen edustajat todennäköisesti joutuvat useammin perustelemaan muille omaa uskoaan verrattuna valtaväestön edustajiin. Erityisesti nuoruus on keskeistä aikaa oman maailmankuvan muodostamiselle, ja yksilön maailmankuvaan vaikuttaa merkittävästi ympäristö ja yksilön kehitys. Esimerkiksi koulun tarjoama uskonnonopetus ja kodissa tapahtuva uskonnonharjoittaminen vaikuttavat nuoren maailmankuvan muodostamiseen. (Helve 2015, 97.) Näiden seikkojen vuoksi tässä tutkimuksessa on valittu tutkimuskohteeksi juuri seksuaalivähemmistöön kuuluvat nuoret aikuiset.

Viimeisimmän nelivuotiskartoituksen mukaan juuri nuoremmissa sukupolvissa uskonnon merkitys on heikentynyt merkittävästi. Suurimmat sukupolviset muutokset ovatkin tapahtuneet nimenomaan uskonnon merkityksessä. Uskontoa tärkeänä pitävien määrä vanhimmassa sukupolvessa oli huomattavasti suurempi kuin kahdessa nuorimmassa sukupolvessa. Uskonnollisuus ja Jumalaan uskomisen vaikuttaa kuitenkin olevan tyypillisempää vanhemmalle sukupolvella. (Salomäki, Hytönen, Ketola, Salminen & Sohlberg 2020, 38, 43. Myös näiden seikkojen vuoksi on haluttu ottaa tutkittaviksi juuri nuoret aikuiset ja selvittää, miksi osa nuorista uskoo Jumalaan ja miten he kokevat uskonsa ilmenevän arjessa.

2 Aikaisempi tutkimus

2.1 Näkökulmia jumaluskoon ja jumaläkäsityksiin

Ihmisten uskonnollisuutta on tutkittu monista eri näkökulmista. Esimerkiksi International Social Survey Program (ISSP) on pureutunut tarkemmin ihmisten uskoon ja erityisesti jumaluskoon. Tämä kansainvälinen vertailututkimusohjelma toteuttaa vuosittain kyselytutkimuksia erilaisista yhteiskunnallisista teemoista. (ISSP 2022.) ISSP:n uskonnollisuutta koskevissa tutkimuksissa on tarkasteltu eri maita vuosina 1991, 1998 ja 2008, ja tutkimuksiin on osallistunut jokaisena vuonna useampia maita. Muutokset jumaluskossa ovat yleensä olleet luonteeltaan melko maltillisia vuosien saatossa, mutta yleisesti ottaen usko on tavallisesti vähentynyt ajan kuluessa. (Smith 2012, 2.) Nuoruus on tyypillisesti erityisen tärkeää aikaa uskon kehityksessä (Bradshaw, Dehlin, Heaton, Galliher, Decoo & Crowell 2015, 313).

Ajan saatossa ihmisten jumaluskolle on pyritty tarjoamaan erilaisia selityksiä sekä kuvattu ihmisten jumalakäsityksiä. Jumaluskoa on pyritty selittämään muun muassa kulttuurievoluutiolla sekä kognitiivisilla, motivationaalisilla ja sosiaalisilla tekijöillä. Seuraavaksi esitellään tarkemmin näitä näkökulmia sekä ihmisten jumalakäsityksiä. Tässä tutkimuksessa keskitytään edellä mainituista näkökulmista enemmän motivationaaliseen ja sosiaaliseen näkökulmaan sekä yksilöiden jumalakäsityksiin.

Kulttuurievoluutioteorian mukaan uskomisen rankaisevaan, tarkkailevaan Jumalaan tarjosi paremman selviytymisen tuottamalla enemmän ryhmien välistä yhteistyötä. Usko todennäköisesti levisi helpommin silloin, kun yhteistyö oli tärkeää. (Mercier, Kramer & Shariff 2018, 263–264.) Uskomisen Jumalaan on sopeutumista ja tuottaa ratkaisun ihmisten väliseen yhteistyöhön (Laurin 2017, 459). Hyperaktiivinen agentintunnistus (eng. hypersensitivity agency detection) on eräänlainen kognitiivinen vääristymä. Hyperaktiivisessa agentintunnistuksessa toimijan ja hahmojen ylihavaitseminen johtaa siihen havaintoon, että Jumala aiheuttaa luonnolliset tapahtumat. Lisäksi korkeamman älykkyyden omaavat tai analyyttisen ajattelutavan omaksuneet ihmiset todennäköisemmin eivät usko Jumalaan. (Mercier, Kramer & Shariff 2018, 263–265.)

Motivatiionaalisiin syihin lukeutuu, että yksinäiset ihmiset todennäköisemmin uskovat sekä ihmiset, joilla kuolema on jollakin tapaa ajankohtainen elämässä. Myös hallitsemattomissa tilanteissa usko Jumalaan kasvaa, sillä se tuo kontrollin tunnetta. Sosiaaliin syihin lukeutuu se, että yksilö on todennäköisemmin uskonnollinen, kun hänen uskoaan arvostetaan ja siihen rohkaistaan yhteisössä. (Mercier, Kramer & Shariff 2018, 264–265.) Uskoa voidaan selittää sosiaalisesta näkökulmasta myös yksilöiden kasvatuksella. Ihmisen uskoon vaikuttaa merkittävästi lapsuuden kodin uskonnollisuus ja kasvatusta. Esimerkiksi Helena Helven suomalaisten nuorten uskonnollisuutta käsittelevässä tutkimuksessa todettiin selkeä yhteys näiden välillä. Tutkittavien lasten ollessa 8- ja 11-vuotiaita, heillä ei ollut vielä nähtävillä selkeää uskonnollista maailmankuvaa. Sen sijaan 14- ja 17-vuotiaina alkoi ilmetä merkkejä koherentin uskonnollisen maailmankuvan alusta, joka vähitellen muotoutui vakaaksi. (Helve 2015, 102.) Toisessa tutkimuksessa todettiin niiden nuorten todennäköisemmin säilyttävän tiiviimmän suhteen uskoon, jotka ovat saaneet molemmilta vanhemmiltaan uskonnollisen kasvatuksen. Toisaalta nuori saattaa löytää uskon, vaikka kumpikaan vanhemmista olisi uskonnollinen. Nuorelle saattaa olla muita merkittäviä tekijöitä elämässään, jotka myötävaikuttavat uskon syntyyn. Esimerkiksi konfirmaation ja isovanhempien on todettu olevan tällaisia tekijöitä. (Tervo-Niemelä 2021, 443, 454.)

Jumaluskoa voidaan siis perustella eri tavoin. Jumalusko ei myöskään aina näyntydy samanlaisena, vaan ihmisillä on erilaisia käsityksiä Jumalasta. Jumalakäsitykset heijastelevat teologisia narratiiveja, jotka vaikuttavat merkittävästi yksilöiden toimintaan ja käytökseen. Yksilön jumalakäsitys on ikään kuin metaforinen kuvaus siitä, millainen yksilö ajattelee Jumalan ja maailman suhteen olevan sekä yksilön osan tässä suhteessa. Joillakin jumalakäsityksillä on tutkimuksissa jopa todettu olevan yhteys yksilön hyvinvointiin. Esimerkiksi Jumalan rakastavana näkevät kokevat elämänsä merkityksellisemmäksi. (Stroope, Draper & Whitehead 2012, 25,27.) Riippuen ajasta ja paikasta, ihmisten uskomukset ja näkemykset Jumalasta usein vaihtelevat (Roes & Raymond 2003, 126). Toisaalta Jumalaa koskevista käsityksistä löytyy myös yhtäläisyyksiä; Jumala esimerkiksi nähdään usein voimakkaana, maailman tapahtumiin ja ihmisten toimintaan vaikuttavana. Lisäksi Jumala on tarkkaavainen ja jatkuvasti tietoinen ihmisten toimista sekä moraalisesti huolestunut ja suosii ihmisten toimivan moraalisesti. (Laurin 2017, 458.)

Osa ihmisistä uskoo esimerkiksi moralisoivaan Jumalaan. Tällä tarkoitetaan sitä, että moralisoiva Jumala kertoo ihmisille, mitä tehdä ja mitä ei tehdä. Tämänkaltaisen näkemys

Jumalasta on erityisen tyypillinen suurissa yhteisöissä. Eräässä tutkimuksessa todettiin, että jatkuvaa uhkaa kokevat yhteiskunnat todennäköisemmin uskovat moralisoivaan Jumalaan. (Roes & Raymond 2003, 127.) Ainakin kolmessakymmenessä maassa ympäri maailmaa on tunnistettavissa usko moralisoiviin Jumaliin jo monen vuosisadan ajan (Whitehouse, Francois, Savage, Currie, Feeney, Cioni, Purcell, Moss, Larson, Baines, ter Haar, Covey & Turchin 2019, 226).

2.2 Seksuaali-identiteetin ja uskonnollisen identiteetin suhde

Seksuaalivähemmistöjen uskonnollisuutta on tutkittu aikaisemmin suhteellisen paljon. Monet uskonnolliset seksuaalivähemmistöt kokevat esimerkiksi oman kirkkoympäristönsä painostavana. Tämän kaltaiset tekijät voivat johtaa yksilön seksuaalisen identiteetin ja uskonnollisen identiteetin väliseen konfliktiin. Identiteettikonflikti saattaa johtaa esimerkiksi siihen, että oma seksuaali-identiteetti torjutaan tai seksuaali-identiteetti ja uskonnollinen identiteetti lokeroidaan erillisiksi asioiksi. Toisaalta osa onnistuu myös integroimaan nämä identiteetit, jolloin heidän psykososiaalinen terveytensä ja elämänlaatunsa ovat paremmat. (Dehlin, Galliher, Bradshaw & Crowell 2015, 1, 17.) Yksi keskeinen näkökulma aikaisemmissa seksuaalivähemmistöjen uskonnollisuutta koskevissa tutkimuksissa onkin ollut juuri yksilön identiteettiin liittyvät seikat. Näistä tutkimuksista esitellään seuraavaksi kaksi esimerkkiä.

Kahdessa tutkimuksessa tarkasteltiin seksuaalivähemmistöön kuuluvien nuorten mormonien uskonnollisen kokemuksen ja seksuaalisen suuntautumisen välistä suhdetta. The Church of Jesus Christ of Latter-Day Saints (tästä eteen päin käytetään lyhennettä LDS) - yhteisössä on historian saatossa tuomittu homoseksuaalit ja vastustettu esimerkiksi samaa sukupuolta olevien avioliittoa. Tutkimuksen alussa tutkittavien mormonimiesten uskonnollinen kokemus oli hyvin samanlainen kuin heteroseksuaalienkin, mutta tämä muuttui siirryttäessä kohti aikuisuutta. Naimisiin mentiin myöhemmällä iällä ja avioeroprosentti oli korkea. Täysin homoseksuaalit kokivat kuulumattomuuden tunteita, uskon menetystä ja kielteisiä tunteita, jos he eivät onnistuneet muuttamaan seksuaalista suuntautumistaan. Aikuisiässä LDS-yhteisöön sopeutuminen ei ollut yhteydessä opilliseen uskoon tai siitä irtaantumiseen. (Bradshaw, Dehlin, Heaton, Galliher, Decoo & Crowell 2015, 311.) Toisessa

LDS-yhteisöä koskevassa tutkimuksessa tutkittavat jaettiin neljään ryhmään: 1) oman vähemmistöseksuaali-identiteetin torjuvat, 2) seksuaali-identiteetin ja uskonnollisen identiteetin erilleen lokeroivat, 3) uskonnollisen identiteetin torjuvat ja 4) nämä identiteetit onnistuneesti integroivat. Tutkimuksessa todettiin, että seksuaali-identiteetin torjuminen kokonaan tai uskonnollisen identiteetin ja seksuaali-identiteetin lokeroiminen erilleen vaikeutuu ajan saatossa ja aiheuttaa yksilölle todennäköisesti merkittävää psykososiaalista haittaa. Identiteettien onnistunut integrointi voi olla myös haastavaa, mutta siitä todettiin seuraavan myönteisiä asioita, kuten esimerkiksi kokemus paremmasta elämänlaadusta. (Dehlin ja muut 2015, 1, 17–19.)

Seksuaali-identiteetin ja uskonnollisen identiteetin välisten suhteiden tarkastelun lisäksi, monissa aikaisemmissa tutkimuksissa on keskitytty tarkastelemaan seksuaalivähemmistöjen uskonnollisuutta terveyden näkökulmasta. Esimerkiksi 73 tutkimusta kattavassa meta-analyysissä todettiin yleisesti ottaen positiivinen, vaikkakin melko pieni, yhteys seksuaalivähemmistöön kuuluvien tutkittavien terveyden ja uskonnollisuuden välillä. Missä määrin uskonnollisuus parantaa tai heikentää seksuaalivähemmistöön kuuluvan yksilön terveyttä, riippuu meta-analyysin mukaan tavallisesti seuraavista asioista: missä vaiheessa yksilö on seksuaali-identiteetin kehitykseltään ja integroinniltaan, millaiset yksilön uskonnolliset uskomukset ja uskonnonharjoittaminen ovat sillä hetkellä ja miten hyvin ympäristö tukee seksuaali- ja uskonnollista identiteettiä. (Levefor, Davis, Paiz & Smack 2021, 647.)

Luvussa 2.1. esitellyistä tutkimuksista voidaan nähdä, ettei aikaisemmissa tutkimuksissa ole niinkään kysytty suoraan itse tutkittavilta, miten he perustelevat uskoaan. Luvussa 2.2. esitellyistä tutkimuksista voidaan todeta, ettei erityisesti seksuaalivähemmistöjen omalle uskollen antamia perusteluita sekä uskon ilmenemistä tavallisessa arjessa ole liiemmin aikaisemmissa tutkimuksissa tarkasteltu. Tämän vuoksi tässä tutkimuksessa on haluttu ottaa mielenkiinnon kohteeksi juuri seksuaalivähemmistöön kuuluvien nuorten aikuisten itse kertomat perustelut uskollen, ja miten he kokevat uskon ilmenevän arjessa. Siten tämän tutkimuksen näkökulma on erilainen verrattuna aikaisempiin tutkimuksiin, ja tutkimuksella halutaan tuoda uutta näkökulmaa aiheeseen.

3 Tutkimuskysymykset

Tässä tutkimuksessa tarkastellaan seksuaalivähemmistöön kuuluvien nuorten aikuisten uskoa kristilliseen Jumalaan ja miten tämä usko ilmenee heidän tavallisessa jokapäiväisessä elämässään. Tutkimuksella halutaan selvittää ja ymmärtää nuorten aikuisten antamia perusteluja uskollen sekä miten he kokevat uskonsa näkyvän arkielämässään. Aihetta selvitetään seuraavan kahden tutkimuskysymyksen avulla:

1. Miten seksuaalivähemmistöön kuuluvat nuoret aikuiset perustelevat ja kuvaavat jumaluskoaan?

Erytyisesti nuorempien sukupolvien uskonnollisuus on suomalaisten keskuudessa viime vuosina heikentynyt. Kirkon tutkimuksen ja koulutuksen kartoituksesta nähdään, miten muutos johtuu muun muassa kristillisen jumaluskon uskottavuuden selkeästä heikkenemisestä. Ajan saatossa yleisuskonnollisuuteen kuuluvat uskomukset, kuten esimerkiksi uskomukset henkiolennoista, kuolemanjälkeisestä elämästä ja moraalisesta maailmankaikkeudesta, säilyvät paremmin kuin näkemykset kristillisestä pelastusopista ja Jeesuksen erityislaadusta. (Salomäki, Hytönen, Ketola, Salminen & Solhberg 2020, 77, 88.) Tässä tutkimuksessa ensimmäisellä tutkimuskysymyksellä halutaan selvittää, miksi osa nuorista kuitenkin uskoo Jumalaan ja miten nuoret seksuaalivähemmistöön kuuluvat perustelevat jumaluskoaan.

2. Miten seksuaalivähemmistöön kuuluva nuori aikuinen kuvaa jumaluskoaan osana arkielämäänsä?

2.1. Miten seksuaalivähemmistöön kuuluva nuori aikuinen kuvaa uskonnonharjoittamistaan?

2.2. Miten seksuaalivähemmistöön kuuluva nuori aikuinen kuvaa uskonnollisen identiteettinsä ja seksuaali-identiteettinsä suhdetta?

Oma jumalusko voi ilmetä yksilön elämässä näkyvällä tavalla uskonnonharjoittamisena. Uskonnonharjoittamisen muotoja on monia; se voi olla esimerkiksi yksityistä rukoilemista tai uskonnollisiin tilaisuuksiin osallistumista. (Kääriäinen 2007, 9.) Toisessa tutkimuskysymyksessä mielenkiinnon kohteena on siis, miten nuoret seksuaalivähemmistöön kuuluvat kokevat oman uskonsa näkyvän arjessaan eli tarkastellaan tutkittavien elettyä

uskontoa. Tutkimuksella halutaan selvittää tutkittavien uskonnonharjoittamista ja uskonnollisen- ja seksuaali-identiteetin välistä suhdetta. Uskonnon toteutuminen ihmisten toiminnassa ja ajattelussa on juuri eletyn uskonnon tutkimuksessa mielenkiinnon kohteena (Kupari & Vuola 2020, 10).

4 Teorettinen viitekehys

4.1 Usko Jumalaan

Tässä tutkimuksessa keskeisimmät teoreettiset käsitteet ovat usko, jumalusko ja seksuaalivähemmistö. Keskeisiä näkökulmia ovat uskominen ja eletty uskonto. Teorettinen viitekehys rakentuu näille käsitteille ja näkökulmille, ja seuraavaksi esitellään niitä tarkemmin. Tutkimuksen aineisto analysoidaan käyttäen teoriaohjaavaa sisällönanalyysiä eli tässä luvussa esiteltyä teoreettista viitekehystä käytetään apuna aineiston analysoinnissa. Tästä kerrotaan tarkemmin luvussa 5.3. Aineiston analyysi.

Tässä tutkimuksessa usko määritellään seuraavanlaisesti: perinteisissä uskonnollisen uskon määritelmässä keskeiseksi nousee usein uskon varmuus. Toisaalta on esitetty myös näkemys, ettei usko suinkaan ole täysin varmaa, vaan se on vain todennäköisempi vaihtoehto kuin muut. Tavallisesti arkielämässä uskoa kuvastaa jonkinasteinen epäily ja vaihteleva määrä varmuutta. Uskon voidaan katsoa koostuvan kolmesta seikasta: tiedosta, hyväksynnästä ja luottamuksesta. (Vainio 2020, 248–251.) Tässä tutkimuksessa tutkittavien kirjoitelmista etsittiinkin viittauksia juuri näistä seikoista.

Ihmisen usko voi ilmetä elämässä näkyvällä tavalla uskonnonharjoittamisena. Usko tavallisesti vaikuttaa ihmisen asenteisiin, arvoihin ja moraalikäsitteisiin sekä ylipäätään siihen, miten yksilö elää. (Kääriäinen 2007, 9.) Ihmisen usko usein kietoutuu hänen koko elämäänsä ja toimii siinä eräänlaisena ohjenuorana eli ohjaa ja säätelee ihmisen elämää. Uskoa voidaan myös kuvailla yksilön elämää kannattelevaksi tekijäksi. Esimerkiksi filosofi Ludwig Wittgenstein on aikoinaan kuvaillut uskonnollisen ihmisen asenteen omaan uskoonsa eroavan merkittäväällä tavalla ei-uskovan asenteesta. Wittgensteinin mukaan uskova ihminen on jopa valmis riskeeraamaan uskonsa takia asioita, joita hän ei välttämättä muista syistä olisi valmis riskeeraamaan. Uskomisessa on hänen mukaansa viime kädessä kyse ihmisen omasta tahtomisesta ja suostumisesta rationaalisten perusteluiden ja järkeilyjen sijaan. (Taneli 2021, 28.) Myös esimerkiksi uskontotieteilijä Leonard Swidler yhtyy näkemykseen, että uskossa korostuu juuri ihmisen oma tahto järkeilyn sijaan. Ihminen päättää joko tietoisesti tai tiedostamattaan jonkin asian olevan uskomisen arvoinen. Usein uskossa yksilön tunteilla on merkittävä rooli. (Swidler 2014, 378.)

Tässä tutkimuksessa jumaluskolla tarkoitetaan tunnustusta siitä, että maailmassa on olemassa universaali luova voima, joka ylittää ihmisten käsityskyvyn. Tätä käsitystä tukevat

ihmisten omat henkilökohtaiset havainnot luonnon ja universumin laeista ja toiminnoista, ja ne luovat uskon ytimen. (Lozano-Gotor 2013.) Tässä tutkimuksessa ollaan kiinnostuneita nimenomaan kristillisestä jumaluskosta. Kristinuskon jumaluskoon kuuluu tavallisesti juuri käsitys, että Jumala on tunteva ja ajatteleva persoona, joka pystyy tuntemaan myös muiden ajatukset sekä luomaan uutta ajatuksen voimalla. Kaikki on Jumalalle mahdollista niin psykologisella, biologisella kuin fysiologisellakin tasolla. (Kouri 2008, 154–155.) Jumalusko voidaan määritellä myös esimerkiksi tukevaksi ja varmaksi tiedoksi Jumalan hyväntahtoisuudesta ihmisiä kohtaan (Vainio 2020).

4.2 Eletty uskonto

Käsitteellä eletty uskonto viitataan siihen, miten yksilö harjoittaa, ilmaisee ja kokee oman uskontonsa jokapäiväisessä elämässään. Eletyn uskonnon käsite on hyödyllinen, sillä se erottaa uskonnollisten ihmisten todelliset kokemukset institutionaalisen uskonnon itse määrittelemistä uskomuksista ja uskonnon harjoittamisen tavoista. (McGuire 2008, 12.) Käsitteen keskiössä on juuri uskonnon harjoittaminen, miten tavallinen maallikkoihminen toimii ja ajattelee päivittäin (Neitz 2012, 47). Tässä tutkimuksessa käytetään edellä mainittuja eletyn uskonnon määritelmiä, sillä toisen tutkimuskysymyksen tarkoituksena on juuri selvittää, miten tutkittavat kuvaavat jumaluskoa osana arkielämäänsä.

Eletty uskonto käsitteenä viittaa siis konkreettisiin uskonnollisiin käytänteihin, tunteuksiin, uskomuksiin ja näkemyksiin sekä siihen, millaisessa roolissa uskonto on yksilön elämässä. (Kupari & Vuola 2020, 11.) Oma usko onkin tavallisesti kietoutunut yksilön arkielämään. Esimerkiksi Suomen evankelis-luterilaisen kirkon nelivuotiskartoituksen mukaan suomalaisten hengellisyydelle on tyypillistä sen kietoutuminen osaksi muuta elämää sen sijaan, että sille varattaisiin erikseen erillinen tila. (Salomäki, Hytönen, Ketola, Salminen & Sohlberg 2020, 147.)

Eletyn uskonnon käsite ei ole täysin subjektiivinen. Usein ihmiset rakentavat yhdessä uskonnollisia maailmojaan. (McGuire 2008, 12.) Tavallisesti yksilön usko ilmenee arjessa myös siten, että osallistutaan muiden uskovaisten kanssa uskonnollisiin tilaisuuksiin ja tapahtumiin. Esimerkiksi juuri Ammermanin tutkimuksessa osallistuminen organisoituun uskontoon nousi tärkeäksi asiaksi kysyttäessä tutkittavilta uskonnonharjoittamisesta. Osallistuminen tämänkaltaiseen toimintaan nähtiin sekä uskonnonharjoittamisena että

uskonnollisena velvollisuutena. Usein uskonnollisiin tilaisuuksiin osallistuttiin koko perheen kanssa. Tutkimuksessa todettiin yksilön hengellisellä elämällä ja yhteiseen jumalanpalvelukseen kerääntymisen välillä olevan selkeä yhteys. (Ammerman 2013, 87, 94.)

Tavallisimmin oma usko ilmenee arjessa rukoiluna, joka onkin yleisin yksityisen uskonnon harjoittamisen muoto (Ammerman 2013, 65). Tämä on nähtävillä myös suomalaisten keskuudessa. Joka kuudes suomalainen rukoilee päivittäin, vaikkakin juuri päivittäin rukoilevien keskuudessa on tapahtunut eniten vähenemistä kirkon nelivuotiskartoituksen mukaan. Kuitenkin edelleen jopa puolet suomalaisista rukoilee vähintään kerran vuodessa. Rukoilun taustalla vaikuttaa vahvasti yksilön saama kotikasvatus; rukoilu yleensä opitaan lapsuudessa ja tätä opittua tapaa jatketaan aikuisuudessa. Suomalaisten keskuudessa rukoilun on todettu vahvistavan ja voimaannuttavan perhesuhteita. (Salomäki, Hytönen, Ketola, Salminen & Sohlberg 2020, 152–154, 179.)

Myös kansainvälisessä tutkimuksessa korostuu rukoilun tärkeys arjen uskonnollisuudelle, joka on juuri osa elettyä uskontoa. Esimerkiksi uskonnon sosiologian professori Nancy Ammerman on tutkinut amerikkalaisten arjen uskonnollisuutta, ja peräti 41 prosenttia tutkittavista kertoi rukoilevansa jopa päivittäin. Tutkimusten mukaan päivittäin rukoileminen on hyvin tavallista Amerikan yhteiskunnissa. Ammermanin tutkimuksessa todettiin rukoilemisen olevan melko yksityistä toimintaa, jossa paneudutaan oman henkilökohtaisen elämän ongelmiin, eikä niinkään globaaleihin ongelmiin. (Ammerman 2013, 59, 61, 64.) Ammermanin tutkimuksen ohella myös antropologi Tanya Luhrmannin amerikkalaisia koskeva tutkimus tuo esille rukoilun keskeisyyden. Luhrmannin tutkimuksessa tutkittavat antoivat rukoilulle vielä laajemmin erilaisia muotoja. Rukoilu saattoi olla tutkittaville esimerkiksi kiireessä mutistuja muutamia sanoja tai Raamatun lukemista. (Luhrmann 2012, 47.) Toisaalta molemmissa tutkimuksissa tuli esille myös perinteisen iltarukouksen merkitys (Ammerman 2013, 59 & Luhrmann 2012, 47).

Toinen tavallinen uskonnonharjoittamisen muoto arjessa on Raamatun lukeminen. Raamattua lukiessa Jumalan voidaan kokea puhuvan lukijalle ja Raamatun lukemista voidaankin pitää yksilöllisen hengellisen sitoutumisen ilmaisuna. (Ammerman 2013, 65–67.) Esimerkiksi amerikkalaisten uskonnollisuutta koskevassa tutkimuksessa todettiin lukijoiden kokevan fyysisen ja emotionaalisen vastauksen lukemaansa. Suurin osa tutkittavista luki Raamattua jopa päivittäin. (Luhrmann 2012, 58–59.) Uskonnollisuus voi ilmetä myös muiden hengellisten tai elämäntarkoituksellisesti merkittävien kirjojen lukemisena. Suomessa

viimeisen neljän vuoden aikana on ollut vaihtelua uskonnollisten kirjojen myyntimäärissä. Kristilliset kirjamarkkinat ovat myös sirpaloituneet, eikä mikään tietty kirja tai kirjailija hallitse myyntimarkkinoita. (Salomäki, Hytönen, Ketola, Salminen & Sohlberg 2020, 135.)

Rukoilun ja Raamatun lukemisen ohella uskon on todettu ilmenevän myös epätavanomaisemmissa seikoissa. 2000-luvulla uskontotieteen tutkijat ovatkin ryhtyneet etenevässä määrin etsimään uusia tapoja ymmärtää uskonto ja uskonnollisuus. Tavalliset ihmiset eivät nimittäin välttämättä enää niinkään määrittele omaa uskonnonharjoittamistaan uskonnollisten instituutioiden kautta. Tämä muutos on ollut nähtävillä esimerkiksi Euroopassa ja Yhdysvalloissa. (Neitz 2012, 45.) Perinteiset uskonnolliset rituaalit ovat toki edelleen tärkeitä uskonnollisuuden todeksi tuomisessa, mutta ne ovat yleensä luonteeltaan satunnaisia eivätkä niin keskeisiä jokapäiväisessä elämässä. Sen sijaan monelle tavallisessa arjessa on keskeistä keholliset harjoitteet (eng. embodied practices). Tällöin pyhä tehdään näkyväksi ja todeksi kokevan kehon kautta. (McGuire 2008, 13.) Myös Suomessa viimeisen kahden tai kolmen vuosikymmenen aikana uskonnolliset yhteisöt ovat olleet muutoksessa (Ketola, Martikainen & Salomäki 2014, 153).

4.3 Seksuaalivähemmistöjen uskonnollisuus

Käsitteellä seksuaalivähemmistö viitataan yksilöihin, jotka identifioivat itsensä lesboksi, homoksi, bi-seksuaaliksi tai johonkin toiseen ei-heteroseksuaali-identiteettiin (Harkness ja muut 2020, 258), ja tässä työssä käytetään juuri tätä määritelmää seksuaalivähemmistöstä. Elämänkaaren aikana yksilön seksuaalinen suuntautuminen vaikuttaa myös uskonnollisuuden kokemiseen ja voi synnyttää muutoksia siinä (Bradshaw ja muut 2015, 313). Oman seksuaali-identiteetin ja uskonnollisen identiteetin onnistunut yhteensovittaminen kasvattaa itsehyväksyntää ja mielenterveyttä. Esimerkiksi Yhdysvalloissa noin 50 miljoonaa ihmistä kuuluu seksuaalivähemmistöön. (Buchanan ja muut 2001, 436, 440.)

Uskonnollinen sitoutuminen saattaa välillä osoittautua seksuaalivähemmistön edustajille ongelmalliseksi, sillä esimerkiksi kristinuskon keskuudessa historian saatossa homoseksuaalisuuteen on suhtauduttu tuomitsevasti (Bradshaw ja muut 2015, 311). Osa seksuaalivähemmistön edustajista päätyy lähtemään omasta kirkostaan, kun taas osa etsii henkilökohtaista ymmärrystänsä uskollen ilman omasta kirkosta eroamista. Monet heistä on

myös onnistunut käsittelemään uskonnollisen ja seksuaalisen identiteetin välisen konfliktin. Tämä on voinut tapahtua esimerkiksi hakeutumalla sellaisen kirkon piiriin, jossa suhtaudutaan avoimesti erilaisiin ihmisiin. (Walker & Longmire-Avital 2013, 1725.) Kuten luvussa 2.2. huomattiin, seksuaalivähemmistöjä koskevissa aikaisemmissa tutkimuksissa on usein ollut näkökulmana juuri yksilön mahdolliseen identiteettikonfliktiin liittyvät seikat.

Seksuaalisuuden ja uskonnollisuuden väliset suhteet ovatkin moninaiset. Uskonnollisuus vaikuttaa esimerkiksi seksuaaliseen käyttäytymiseen sekä asenteisiin seksuaalista aktiivisuutta kohtaan. Uskonnollinen osallisuus kirkossa käymisenä mitattuna on yhteydessä myöhäisempään seksuaalisen kanssakäymiseen. Erityisesti konservatiiviseen uskontokuntaan kuuluvilla seksuaalinen kanssakäyminen usein on myöhäisempää. Tavallisesti tutkimukset kuitenkin keskittyvät uskonnollisen osallisuuden ja heteroseksuaalisten seksuaalisen aktiivisuuden välisiin suhteisiin. (Burdette, Hill & Myers 2015, 350.)

Tällä tutkimuksella tarjotaan siis näkökulmaa myös seksuaalivähemmistöjen uskonnollisuuteen. Ensimmäisellä tutkimuskysymyksellä kartoitetaan omalle uskolle annettuja perusteluita. Vaikka uskonnollinen sitoutuminen voi olla haastavaa seksuaalivähemmistön edustajille, monelle uskonto on silti keskeinen osa elämää. Toisen tutkimuskysymyksen puitteissa tarkastellaan myös sitä, ilmeneekö tässä tutkimuksessa aikaisempien tutkimusten tavoin tutkittavien kirjoitelmissa esimerkiksi identiteettikonfliktiin viittaavia elementtejä.

5 Tutkimusmenetelmä

5.1 Valittu tutkimusmenetelmä ja tutkittavat

Tämä tutkimus toteutettiin laadullisena tutkimuksena. Laadullisessa tutkimuksessa tarkoituksena on selvittää jonkin tietyn sosiaalisen todellisuuden sisäinen näkemys. Tutkija on kiinnostunut tutkittavien ilmiöille antamista yksilöllisistä merkityksenannoista.

Tutkimuksessa pyritään siis pääsemään selville tutkittavien ajattelutavasta ja siten tarkastelemaan tutkimuksen kohteena olevaa asiaa tutkittavien näkökulmasta. (Aaltola & Valli 2010, 76.) Laadullisen tutkimuksen tavoitteena ei ole empiirisesti yleistettävät päätelmät, vaan usein laadullisia tutkimuksia kuvaillaan enemmän tapaustutkimuksiksi (Eskola & Suoranta 2003, 65). Tässä tutkimuksessa valittiin tutkimusotteeksi laadullinen tutkimus, sillä tarkoitukseni oli juuri selvittää seksuaalivähemmistöön kuuluvien nuorten sisäisiä näkemyksiä omasta uskostaan. Tavoitteena ei ollut yleistettävät päätelmät, vaan paneutua pieneen joukkoon tutkittavia.

Tutkimuksessa tarkastelun kohteeksi valittiin uskovaiset nuoret aikuiset, jotka kuuluvat seksuaalivähemmistöön. Tutkimuksen puitteissa nuoret aikuiset määritellään 18–30-vuotiaiksi. Vastaajien ikä vaihtelikin juuri 18-vuotiaasta aina 30-vuotiaisiin. Mitään ikäluokkaa ei ollut selkeästi enemmän, vaan tutkittavia ilmeni tasaisesti koko ikäajanalla. Seksuaalivähemmistöön kuuluvalla tarkoitetaan henkilöitä, jotka identifioivat itsensä lesboksi, homoksi, bi-seksuaaliksi tai johonkin toiseen ei-heteroseksuaali-identiteettiin (Harkness, Rogers, Albright, Mendez, Safren & Pachankis 2020, 258). Tutkittavia on yhteensä kolmetoista. Tutkittavilta kysyttiin ikää, mutta muita tarkempia tietoja ei kysytty tässä tutkimuksessa. Näin haluttiin suojella mahdollisimman hyvin tutkittavien anonymiteettia ja muut tiedot eivät myöskään olleet relevantteja muodostettujen tutkimuskysymysten kannalta.

5.2 Aineistonmuodostus

Tutkimuksen aineisto kerättiin kirjoituspyynnöillä, joka toteutettiin Webropol-lomakkeella. Näin tutkittavien oli helppoa lähettää kirjoituksensa anonymiminä. Tällöin tutkittavat pystyivät

myös kirjoittamaan omassa rauhassa omaan tahtiin. Oma uskonnollinen vakaumus ja seksuaalinen suuntautuminen ovat aiheita, jotka ovat yleensä melko sensitiivisiä ja henkilökohtaisia. Tämän vuoksi haluttiin mahdollistaa tutkimukseen osallistuminen anonymisti kirjoittaen. Edellä mainitut aiheet ovat usein myös sellaisia, joista ei välttämättä keskustella päivittäin eikä niistä siten aina ole täysin helppoa puhua. Siksi tähän tutkimukseen valittiin aineistonmuodostustavaksi juuri kirjoittaminen eikä esimerkiksi haastattelua. Rauhassa kirjoittaminen mahdollistaa aiheiden syvällisen pohdinnan omassa rauhassa. Kirjoitusten pituus vaihteli yksittäisistä virkkeistä useamman kappaleen kirjoituksiin. Enemmistö kirjoituksista oli nimenomaan useamman kappaleen pituisia. Suurin osa tutkittavista myös pohti uskoaan ja sen suhdetta seksuaaliseen suuntautumiseensa syvällisesti ja monipuolisesti. Kerätyllä aineistolla pystyttiin vastaamaan asetettuihin tutkimuskysymyksiin.

Tutkittavien etsinnässä hyödynnettiin kahta Facebookin ryhmää. Nämä ryhmät olivat Uskovaiset nuoret ja Sateenkaari-Suomi. Marraskuussa 2021 laitettiin ensin Uskovaiset nuoret -ryhmään ilmoitus tutkimuksesta ja yksi tämän ryhmän jäsenistä jakoi ilmoituksen myös Sateenkaarevat kristityt -ryhmään. Näiden myötä saatiin kuusi osallistujaa tutkimukseen. Ilmoituksessa kerrottiin, että tutkimukseen etsitään nimenomaan 18–30-vuotiaita seksuaalivähemmistöön kuuluvia henkilöitä, jotka uskovat Jumalaan. Myöhemmin joulukuussa laitettiin sama ilmoitus myös Sateenkaari-Suomi-ryhmään, jolloin saatiin kaksi tutkittavaa lisää. Molempiin ryhmiin kuuluu monta tuhatta jäsentä.

Edellä mainittujen ryhmien lisäksi lisää tutkittavia etsittiin Turun yliopiston yliopistopapin ja Malkus ry:n avulla. Yliopistopappi välitti viestin tutkimuksesta sateenkaarikirkon työryhmälle sekä tutkimuksesta laitettiin somepäivitys Turun oppilaitospappien Facebook-ryhmään. Myös Malkus ry:n puheenjohtaja välitti viestiä tutkimuksesta eteenpäin. Malkus ry on sateenkaariyhdistys, joka pyrkii toiminnallaan edistämään henkistä ja hengellistä hyvinvointia seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjen keskuudessa. Näiden yhteydenottojen jälkeen tutkimukseen saatiin lopulta mukaan vielä viisi tutkittavaa lisää ja tutkittavien kokonaismääräksi 13.

Ennen tutkimukseen osallistumista tutkittavaa kehoitettiin tutustumaan tutkimuksen tietosuojalomakkeeseen sekä HKT-arkiston käyttösääntöihin. Lomakkeen alussa kerrottiin tutkittavalle tarkemmin tutkimuksesta, sen tavoitteista ja tutkittavien oikeuksista. Tämän jälkeen lomakkeella siirryttiin ilmaisemaan suostumus tutkimukseen osallistumisesta ja

kirjoitusten tallentamisesta HKT-arkistoon sekä että tutkittava on tutustunut annettuun infoon. Näiden vaiheiden jälkeen tutkittava pääsi lukemaan ohjeistuksen kirjoittamiseen ja kirjoittamaan oman vastauksena. Tutkittavaa pyydettiin kirjoittamaan kolmesta eri teemasta. Nämä teemat olivat perustelut omalle uskolle ja millainen Jumala on, uskon ilmeneminen arkielämässä ja seksuaalivähemmistöön kuulumisen ja oman uskon suhde. (kts. liitteistä Webropol-lomake). Tutkittavaa ohjeistettiin kirjoittamaan juuri sen verran kuin haluaa ja vapaasti haluamallaan tyylillä.

Kirjoituskutsujen myötä muodostetussa aineistossa keskiössä on juuri kirjoittajan omakohtaiset kokemukset. Tutkijan antamat teemat kuitenkin ohjaavat omien kokemusten muuttamista kirjoitettuun muotoon. Kirjoituspyynnöissä aineistonmuodostusmetodina onkin myös haasteensa. Tutkijan on hyvä ottaa huomioon, että kirjoittajat tyypillisesti rajaavat ja käsittelevät kirjoituksien aihetta sen mukaan, ketä ajattelevat olevan lukijana. Kirjoitukset perustuvat myös yleensä tutkittavan itseohjautuvuuteen ja vapaaseen assosiaatioon. (Pöysä 2022.) Tällöin vaarana on, että tutkittavan kirjoitus lähtee käsittelemään myös asioita, jotka eivät ole käsillä olevan tutkimuksen mielenkiinnon kohteena. Tässä tutkimuksessa tutkittaville annettiin melko tiiviit, mutta selkeät ohjeistukset kirjoittamiseen. Näin pyrittiin varmistamaan, että tutkittavat kirjoittavat tutkimuksen mielenkiinnon kohteena olevista asioista, mutta samalla kirjoittamista ei haluttu ohjata liikaa.

5.3 Aineiston analyysi

Kerätty aineisto analysoitiin teoriaohjaavalla sisällönanalyysillä, jota ohjaa aikaisempi tutkimus jumaluskosta sekä seksuaalivähemmistöön kuuluvien nuorten uskonnollisuudesta. Sisällönanalyysin tavoitteena on muodostaa tutkimuksen kohteena olevasta ilmiöstä sanallinen ja selkeä kuvaus. Sitä voidaan kuvailla perusanalyysimenetelmäksi, joka sopii monenlaiseen laadulliseen tutkimukseen. Lisäksi se mahdollistaa aineiston objektiivisen ja systemaattisen analysoinnin. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 117, 145.) Näiden seikkojen vuoksi tässä tutkimuksessa valittiin analyysimenetelmäksi juuri sisällönanalyysi.

Tutkimuksen aineisto analysoitiin teoriaohjaavalla sisällönanalyysillä. Teoreettisen viitekehyksen käsitteet olivat esillä jo kirjoitelmapyyntöjen ohjeissa ja tutkimuskysymyksissä. Lisäksi aikaisemmasta kirjallisuudesta muodostettiin kooste, johon kerättiin oman tutkimuksen kannalta keskeisimmät seikat. Tämän jälkeen tätä koostetta käytettiin ikään kuin

linssinä aineistoon; aineistosta etsittiin aikaisemman kirjallisuuden mukaisia seikkoja ja tarkasteltiin, käsiteltiinkö kirjoitelmissa samoja asioita. Näin ollen aineistosta muodostettiin teoreettinen kokonaisuus. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 108.)

Aineiston analysoiminen aloitettiin siirtämällä tutkittavien kirjoitukset Webropolista pilveen. Koko tutkimuksen aineisto tulostettiin ja luettiin pariin otteeseen läpi alustavan yleisen kokonaiskäsitelmän luomiseksi. Tämän jälkeen aineistosta erotettiin ja merkittiin ne kohdat, jotka sisältyivät tutkimuksen kiinnostuksen kohteena oleviin seikkoihin. Nämä kohdat merkittiin alleviivaamalla sekä tekemällä pieniä muistiinpanomerkintöjä sivujen reunaan. Kiinnostavat seikat kerättiin yhteen sekä pelkistettiin yleisempään muotoon. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 104–105.)

TAULUKKO 1 Alkuperäisilmaisujen pelkistäminen

Alkuperäisilmaisu	Pelkistys
<i>”Helppo vastaus olisi että koska olen syntynyt suomalaiseen tapakristittyyn perheeseen niin luterilainen kirkko on ollut luonnollinen osa omaa elämäni. Perheeni on tapakristitty, ja noin puolet perheestäni ei edes kuulu kirkkoon mutta kristinusko tuli tutuksi koulun kautta sekä juhlapyhien kautta. Perheeni suhtautuu positiivisesti kirkkoon, vaikkakin skeptisesti ”hihhuleita” kohtaan. Kristillinen Jumala valikoitui siis minulle perheeni taustan takia, ja olen valinnut kulkea sitä tietä vaikka olen tutustunut muihin uskontoihin.”</i>	Syntynyt tapakristittyyn perheeseen, joten usko ollut osa elämää lapsuudesta saakka Kristinusko tuli tutuksi koulun ja juhlapyhien myötä Valinnut kristinuskon, vaikka tutustunut muihinkin uskontoihin

Yllä olevasta taulukosta nähdään, miten tutkimusaineiston alkuperäisilmaisuja on pelkistetty. Pelkistämisen jälkeen aineistosta ryhdyttiin etsimään ja muodostamaan alustavia teemoja. Teemat muodostettiin pohtimalla pelkistettyjen ilmausten suhdetta toisiinsa sekä tarkastelemalla teemojen suhdetta toisiinsa. Alustaville teemoille annettiin kullekin oma värikoodinsa ja merkittiin aineistoon värikoodein teemat. Teemojen sopiminen aineistoon varmistettiin käymällä aineisto vielä useampaan otteeseen läpi. Lopulta teemat määriteltiin ja nimettiin pysyvästi. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 142.)

TAULUKKO 2 Pelkistettyjen ilmausten ryhmittely teemoihin

Pelkistys	Teema
Syntynyt tapakristittyyn perheeseen, joten usko ollut osa elämää lapsuudesta saakka	Jumalusko toisilta/kodilta/kasvatuksen myötä opittuna
Vanhempien suhtautuminen uskonasioihin on muokannut omia käsityksiä uskosta	
Perhe on uskonnollinen, joten kasvanut uskoonsa ja ollut mukana uskon piirissä koko elämänsä ajan	
Systemaattisen teologian opiskelun myötä tarkastellut ja arvioinut omia uskonnollisia käsityksiään ja näin ollen alkanut paremmin ymmärtää omaa uskoaan	Itse opittu jumalusko
Oma usko syventynyt Raamatun tutkimuksen, rukoilun ja messuihin osallistumisen kautta	
Teologian opiskelun avulla oppinut puhumaan uskosta ja tämä syventänyt uskoa	

Teemoittelun avulla aineistosta nostettiin siis tutkimuskysymysten kannalta keskeiset asiakokonaisuudet sekä paikannettiin usein esiintyviä tyypillisiä piirteitä. Tässä tutkimusraportissa kutakin teemaa havainnollistetaan tulososiossa sitaattien avulla. Tämän myötä lukijalle pystytään osoittamaan, mihin tutkija on pohjannut tekemäänsä teemoittelua. (Juhila 2022.)

5.4 Eettisyys ja luotettavuus

Tutkimuksessa mielenkiinnon kohteena ollut ilmiö, seksuaalivähemmistöjen jumalusko, on melko sensitiivinen ja henkilökohtainen aihe. Arkaluonteisia tietoja kerätessään tutkijan tuleekin pitää mielessään, mitä tietoja hän todella tarvitsee ja onko tutkimuksella saavutettava tieto niin arvokasta, että ihmisten yksityisyyteen puuttuminen on perusteltua. (Eskola & Suoranta 2003, 56.) Siksi tutkittavilta kerättiinkin ainoastaan tutkimuskysymysten kannalta relevantteja tietoja ja ennen aineistonmuodostusta tutkijana pohdin tarkkaan, mitä tällä tutkimuksella haluan saavuttaa ja mikä on tämän tutkimuksen anti. Tutkimuksen

mielenkiinnon kohteena olevia seikkoja ei ole juurikaan aikaisemmissa tutkimuksissa tarkasteltu tämän tutkimuksen näkökulmasta, joten pidän tämän tutkimuksen toteuttamista perusteltuna.

Tutkijan tulee suojella tutkittavien anonymiteettiä sitä tiukemmin, mitä arkaluontoisempi tutkimuksen aihe on (Eskola & Suoranta 2003, 57). Siten Webropol-lomakkeeseen ei esimerkiksi tallennettu tutkittavien nimiä, sähköposteja tai muita sellaisia seikkoja, joista heidät voitaisiin tunnistaa. Tämänkaltaisen anonyymiuden myötä tutkittavat ovat todennäköisesti uskaltaneet kirjoittaa uskostaan melko vapaasti. Tässä tutkimuksessa ei ole sen suurempia syitä olettaa, että tutkittavat olisivat vääristelleet vastauksiaan.

Kirjoitusten suppeahko ohjeistus on yksi tutkimuksen rajoitteista. Toisaalta yksinkertaisilla ohjeistuksilla pyrittiin siihen, ettei tutkittavien kirjoittamista ja ajatteluprosessia liikaa ohjattaisi, vaan kirjoittaminen olisi nimenomaan melko vapaata. Tarjoamalla tutkittaville esimerkiksi konkreettisia esimerkkejä tavoista, miten oma usko voi ilmetä arjessa, olisi kuitenkin voitu herätellä tutkittavia pohtimaan asioita laajemmalti. Tutkittavien oli mahdollista koska tahansa keskeyttää kirjoittamisensa vastauslomakkeeseen ja tyhjentää kaikki siihen mennessä kirjoittamansa. Tutkittaville annettiin myös tutkijan yhteystiedot, jolloin he voivat jälkikäteen ottaa yhteyttä ja esimerkiksi esittää kysymyksiä. Tällöin toki tutkittavan anonymiteetti ei olisi säilynyt.

Aineisto käsiteltiin ja analysoitiin noudattaen yleisiä tutkimuksen tekoon liittyviä eettisiä ohjeita. Käytettäessä sisällönanalyysiä analyysimenetelmänä, asetti tämä omat haasteensa ja rajoitteensa tutkimukselle. Kuten Tuomi ja Sarajärvi (2018, 117) toteavat, sisällönanalyysillä on mahdollista vain järjestää aineisto johtopäätöksiä varten, joten minun oli tutkijana myös huolehdittava johtopäätösten tekemisestä. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 117.) Syvälinen perehtyminen aineistoon ja lähdekirjallisuuteen auttavat tutkijaa tekemään selkeästi argumentoituja johtopäätöksiä (Syrjäläinen, Eronen & Värri 2008, 2019), ja näin tässä tutkimuksessa toimin. Laadullisessa tutkimuksessa on myös aina kyse tutkijan tulkinnoista ja aktiivisesta toiminnasta. Tässä tutkimuksessa näihin seikkoihin kiinnitin huomiota pyrkimällä toteuttamaan aineiston analyysin mahdollisimman huolellisesti. Toteutin analyysit useamman kerran sekä vertasin tuloksia aikaisempiin tutkimustuloksiin ja lähdekirjallisuuteen. Huolella valituilla sitaateilla tuin esitettyjä tuloksia. Kaiken kaikkiaan edellä mainituilla seikoilla pyrin parantamaan tehtyjen analyysien ja tulkintojen luotettavuutta.

Raportoin tulokset asianmukaisesti tutkimusraporttiin ja pyrin esittämään tutkimusprosessin vaiheet ja tulokset lukijalle helposti ymmärrettävässä ja selkeässä muodossa. Kokonaisuudessaan tutkijana noudatin tutkimuksen toteutuksessa ja aineiston käsittelyssä kunnioittavaa kohtelua. Lisäksi noudatin työskentelyssä huolellisuutta ja tarkkuutta läpi tutkimusprosessin. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 150.)

6 Tulokset

6.1 Seksuaalivähemmistöön kuuluvien nuorten aikuisten jumaluskon perustelu ja kuvaus

Seuraavaksi esitellään tutkimuksen tulokset. Tulososio on jaettu kahteen alalukuun; ensimmäisessä alaluvussa käsitellään ensimmäisen tutkimusongelman tuloksia eli millaisia perusteluita omalle uskolle annetaan ja millainen Jumala on tutkittavan mielestä. Toisessa alaluvussa pureudutaan toisen tutkimusongelman tuloksiin eli kuvataan tutkittavien arjen uskonnollisuutta.

Ensimmäisellä tutkimuskysymyksellä haluttiin selvittää, miten seksuaalivähemmistöön kuuluvat nuoret kuvaavat ja perustelevat omaa jumaluskoaan. Tutkittavia pyydettiin kirjoittamaan vapaasti, miten he perustelevat uskoaan kristilliseen Jumalaan ja millainen Jumala heidän mielestään on. Omalle uskolle annettavista perusteluista muodostettiin kolme teemaa: 1) opittu jumalusko, 2) itse aktiivisesti rakennettu jumalusko ja 3) jumalusko positiivisena voimavarana. Nämä kolme teemaa eivät olleet toisiansa pois sulkevia, vaan tutkittavan kirjoituksessa saattoi esiintyä kaikki nämä teemat. Seuraavasta taulukosta nähdään tarkemmin teemojen ilmeneminen tutkittavien kirjoituksissa.

TAULUKKO 3 Jumaluskolle annetut perustelut

	Opittu jumalusko	Itse aktiivisesti rakennettu jumalusko	Jumalusko positiivisena voimavarana
Kirjoittaja 1			X
Kirjoittaja 2	X	X	
Kirjoittaja 3			X
Kirjoittaja 4		X	
Kirjoittaja 5			
Kirjoittaja 6	X		
Kirjoittaja 7	X		X
Kirjoittaja 8	X		
Kirjoittaja 9	X	X	X
Kirjoittaja 10	X	X	
Kirjoittaja 11			
Kirjoittaja 12	X		X
Kirjoittaja 13			

Eniten mainintoja kerännyt teema tutkittavien keskuudessa oli teema 1, opittu jumalusko. Tämä teema sai yhteensä seitsemän mainintaa, kun taas kaksi muuta teemaa saivat molemmat viisi mainintaa. Kuten yllä olevasta taulukosta nähdään, kaikki tutkittavat eivät kirjoittaneet varsinaisista perusteluista omalle uskollen. Yksi tutkittavista keskittyi kuvailemaan, millainen hänen Jumalansa on.

Osan tutkittavista kirjoituksista saattoi ilmetä useampi kuin yksi teema, esimerkiksi kirjoittajan numero 9 kirjoituksessa on nähtävillä kaikki kolme teemaa. Yhden tutkittavan vastaus ei sopinut mihinkään edellä esitetyistä teemoista. Kirjoittaja 13:ta mukaan uskoa ei pidä perustella, se vaan on. Seuraavaksi esitellään kaikkia kolmea teemaa ja niiden sisältöjä tarkemmin. Kutakin teemaa havainnollistetaan tutkittavien kirjoituksista poimituilla sitaateilla.

Ensimmäiselle muodostetulle temalle oli ominaista, että omaan uskoon ovat vaikuttaneet jollakin tavalla muut ihmiset. Nämä vaikuttavat tahot olivat tyypillisesti koti ja yksilön saama kasvatus. Moni tutkittavista kirjoittaa, miten oma perhe tai vanhemmat ovat

uskoneet Jumalaan, ja sitä kautta tämä usko on ikään kuin välittynyt myös itselle.

Vanhempien ja perheen suhtautuminen uskoon ja Jumalaan ovat muokanneet sitä, miten tutkittava itse suhtautuu näihin seikkoihin. Tutkittavat ovat esimerkiksi kuvanneet, miten he ovat kasvaneet uskoonsa ja usko on ollut luonnollinen osa heidän elämäänsä.

Kaikkien tutkittavien kohdalla kodin ja kasvatuksen merkitys oman uskon muotoutumisessa ei tule suoraan ilmi. Tutkittava saattaa kuitenkin kertoa, miten usko on ollut osa elämää jo lapsuudesta saakka:

”En tiedä osaanko perustella uskoani mitenkään erityisellä tavalla. Olen siis lapsesta lähtien ajatellut, että Jumala on olemassa, mutta silloin se toki oli enemmän lapsenuskoa eli en juuri kyseenalaistanut tai tutkinut kristinuskoa. Edes nuorena en juuri pohtinut asiaa sen syvemmin.” Kirjoittaja 9

”Lapsuuden uskolla, mutta haluan kovasti oppia tuntemaan Kristusta myös henkilökohtaisemmin elämässä” Kirjoittaja 6

Usko on siis ollut osa elämää jo heti lapsuudesta saakka, joten voidaan päätellä kodin ja kasvatuksen vaikuttaneet ainakin jossakin määrin tutkittavan uskon muotoutumiseen. Edellä esitellyt tekstikatkelmat tuovat esille myös sen, miten lapsuudessa omaa uskoa ei välttämättä pohdita sen tarkemmin eikä osata kyseenalaistaa sitä.

Kirjoittajan 6 teksti paljastaakin mielenkiintoisen seikan. Moni tutkittavista perustelee omaa uskoaan ikään kuin opittuna ja kasvatuksen myötä annettuna asiana. Silti osa tutkittavista tuo myös esille oman aktiivisen halunsa sitoutua lapsuuden uskoonsa, kuten juuri kirjoittaja 6. Myös kirjoittaja 10 kuvailee, miten hän on itse tietoisesti valinnut oman uskonsa, vaikka on kokeillut myös muita uskontoja:

”Helppo vastaus olisi että koska olen syntynyt suomalaiseen tapakristittyyn perheeseen niin luterilainen kirkko on ollut luonnollinen osa omaa elämää. Perheeni on tapakristitty, ja noin puolet perheestäni ei edes kuulu kirkkoon mutta kristinuskota tuli tutuksi koulun kautta sekä juhlapyhien kautta. Perheeni suhtautuu positiivisesti kirkkoon, vaikkakin skeptisesti ”hihhuleita” kohtaan. Kristillinen Jumala valikoitui siis minulle perheeni taustan takia, ja olen valinnut kulkea sitä tietä vaikka olen tutustunut muihin uskontoihin.” Kirjoittaja 10

Kaikkien tutkittavien kohdalla jumalusko ei ole ilmennyt lapsuuden kodissa pelkästään myönteisessä merkityksessä. Myös vanhempien kielteiset kokemukset uskosta ovat voineet vaikuttaa tutkittavan uskon muotoutumiseen:

”Olen lapsesta saakka kasvanut kodissa, jossa toinen vanhemmistani on ollut uskossa ja käynyt aktiivisesti seurakunnan tilaisuuksissa. Hän on käyttänyt uskoaan voimavarana ja toivon lähteenä vaikeissakin tilanteissa. Toinen vanhemmistani on puolestaan kipuillut uskonsa kanssa, syyttänyt Jumalaa epäonnesta elämässä ja kärsinyt katkeruudesta. – Vanhempieni suhtautuminen uskoon ja Jumalaan on muovannut vahvasti omaa käsitystäni Jumalasta ja kristillisyydestä. Tuntuu kuin olisin nähnyt tilanteen kahdesta ääripäästä ja asettunut itse johonkin niiden välille.”
Kirjoittaja 2

Edellä oleva tekstikatkelma ilmentää sitä, miten kodin ja kasvatuksen vaikutusten ei tarvitse olla aina pelkästään myönteisiä, vaan myös kielteiset kokemukset voivat edesauttaa yksilön uskon muodostumista. Sekä myönteiset että kielteiset kokemukset voivat auttaa yksilöä pohtimaan omaa uskonnollisuuttaan ja uskoaan sekä auttaa hahmottamaan omaa paikkaa uskon kentällä.

Toinen uskolle annetuista perusteluista muodostettu teema oli itse aktiivisesti rakennettu jumalusko. Tälle teemalle oli tyypillistä, että tutkittava on itse omakohtaisesti pohtinut uskoaan ja Jumalaan liittyviä asioita, ja sitä myötä hänen oma uskonsa on muotoutunut ja vahvistunut. Tutkittava on voinut pohtia omaa uskoaan muun muassa Raamatun lukemisen tai uskonnollisiin tapahtumiin osallistumisen myötä, ja siten muodostanut oman käsityksensä uskosta. Osa tutkittavista on saattanut myös esimerkiksi opiskella teologiaa, minkä myötä tutkittava on saanut virikkeitä pohtia ja arvioida omia uskonnollisia käsityksiään. Kaksi tutkittavaa kuvaileekin teologian opintojensa merkitystä omalle uskolle seuraavanlaisesti:

”Olen viime vuosina ollut erittäin kiinnostunut teologiasta, ja systemaattisen teologian opiskelu on tarjonnut välineitä omien uskonnollisten käsitysteni tarkasteluun ja arviointiin. Olen alkanut paremmin ymmärtää, mihin uskon ja miksi – miksi esimerkiksi kolminaisuusoppi on niin tärkeä osa kristinuskoa. Toisaalta ymmärrän paremmin myös muita traditioita kuin omaani. Ymmärrän paremmin, miksi kristityt päätyvät tulkitsemaan Raamattua ja traditiota kovin erilaisin tavoin. –” Kirjoittaja 4

”Aloin tarkastella omaa uskoa vasta kun lähdin lukion jälkeen ulkomaille ja vietin aikaa amerikkalaisissa piirissä. Kävin kirkossa koska se oli osa viikonlopunviettoa ja sain sieltä ystäviä. – Palattuani Suomeen, opiskelin teologiaa ja sitä kautta opin

”kirkkokieltä” ja puhumaan uskostani. Se syvensi uskoani, vaikka tiesin että huoneessa on aina joku jonka mielestä teen väärin olemalla suhteessa samaa sukupuolta olevaan.” Kirjoittaja 10

Tutkittava on voinut uskoa jossakin määrin jo entuudestaan Jumalaan kasvatuksen myötä, mutta omat pohdinnat ja opinnot ovat syventäneet uskoa ja selkeyttäneet omia käsityksiä uskoon liittyvistä asioista. Toisessa teemassa siis korostuu yksilön oma aktiivinen ajatus- ja pohdintatyö uskon muodostumisessa, kun taas ensimmäisessä teemassa korostui enemmän muiden ihmisten ja ulkoisten seikkojen vaikutus.

Kolmas teema oli jumalusko positiivisena voimavarana. Tätä teemaa käsittelevissä kirjoituksissa tulee ilmi, miten oman uskon koetaan tuovan yksilön elämään mielekkäitä asioita. Tällainen myönteinen asia voi olla esimerkiksi turvallisuuden tunne:

”Uskon perusteleminen on vaikeaa, mutta ehkä jollakin kokemuksella sitä voisi perustella, esimerkiksi sillä että rukoillessa tai kirkossa minulla on turvallinen olo. Saan myös lohtua rukouksesta vaikeissa tilanteissa ja koen, että rukouksiini on vastattu.” Kirjoittaja 1

Turvallisuuden ohella oma usko on voinut tuoda tutkittavalle myös rauhan ja rakkauden tunteita. Yksi tutkittavista kuvaakin kirjoituksessaan, miten mikään muu uskonto kuin kristinusko ei ole tarjonnut hänelle samanlaista lohtua ja rauhaa. Hän kertoo kokeilleensa myös muita uskontoja, mutteivat ne ole tutkittavien sanojen mukaan ”täyttänyt aukkoa sydämessäni”. Sen sijaan kristillisiin piireihin osallistuminen ja yksin rukoileminen ovat tuoneet hänelle rauhaa ja rakkautta.

Edellä mainittujen myönteisten asioiden ohella yksi tutkittavista kertoo, miten ylipäättään omaan uskontoon ja uskoon sisältyy asioita, jotka hän kokee luovan toimivan pohjan hyvälle elämälle. Hän kuvailee uskoonsa liittyvien asioiden olevan käytännönläheisiä ja kulkevan hänen mukanaan koko elämän ajan:

”Tärkeimmin uskontoni näen filosofian, psykologian ja muiden tieteiden kautta, sillä ortodoksisuuteen sisältyy mielestäni hyvin paljon niitä asioita, pyrkimyksiä ja ihanteita, jotka yleismaailmallisesti luovat pohjan hyvälle elämälle sekä saavat ihmisen toimimaan oikeudenmukaisesti ja hyvin. En näe ortodoksisuutta ”ainoana oikeana uskontona”, vaan vain hyvänä ja toimivana tapana elää omaa elämää. – Ortodoksisuuden ihmiskuva, käsitys hyvästä elämästä ja muut ihanteet ovat siis mielestäni niin käytännönläheisiä, että ne tulevat olemaan mukana koko elämäni ajan, pysyin sitten ortodoksina tai en.” Kirjoittaja 7

Omaa uskoa voidaan siis perustella uskoon kuuluvilla monilla myönteisillä sisällöillä. Yksi tutkittavista kirjoittaakin, miten Jumalalla on paljon hyviä asioita annettavana elämäämme, jos haluamme vain kuunnella. Myös kirjoittaja 12 kuvailee, miten usko antaa voimaa ja auttaa jatkamaan vaikeissa tilanteissa.

Huomionarvoista on, että kaksi tutkittavista kirjoitti, miten oman uskon perusteleminen ei ole helppoa eivätkä ole varmoja osaavatko perustella sitä sen kummemmin. Toisaalta kirjoituksista kuitenkin ilmenee, että he lopulta ovat pystyneet sanallistamaan omaa uskoaan ja sille perusteluja.

Myös tutkittavien jumalakäsityksiä koskevista kirjoituksista muodostettiin kolme teemaa. Nämä teemat olivat 1) Jumala yliluonnollisena hahmona, 2) vuorovaikuttava ja aktiivisesti toimiva Jumala sekä 3) hyvántahtoinen Jumala. Myöskään nämä teemat eivät olleet toisensa pois sulkevia, vaan saman tutkittavan kirjoituksessa voisi esiintyä useampi teema. Kolmas teema sai eniten mainintoja, sen mainitsivat kaikki tutkittavat yhtä lukuun ottamatta. Teema 1 sai viisi mainintaa ja teema 2 neljä mainintaa eli näissä ei ollut merkittävää eroa. Seuraavaksi esitellään taulukossa tarkemmin näiden teemojen ilmenemistä tutkittavien kirjoituksissa sekä mitä teemat pitävät sisällään.

TAULUKKO 4 Tutkittavien jumalakäsitykset

	Jumala yliluonnollisena hahmona	Vuorovaikuttava ja aktiivisesti toimiva Jumala	Hyväntahtoinen Jumala
Kirjoittaja 1	X		X
Kirjoittaja 2		X	X
Kirjoittaja 3	X	X	X
Kirjoittaja 4	X		X
Kirjoittaja 5	X		X
Kirjoittaja 6			
Kirjoittaja 7		X	X
Kirjoittaja 8			X
Kirjoittaja 9	X	X	X
Kirjoittaja 10			X
Kirjoittaja 11			X
Kirjoittaja 12			X
Kirjoittaja 13	X		

Ensimmäinen teema käsitteli siis sitä, miten Jumala nähdään yliluonnollisena hahmona. Näissä kirjoituksissa osa tutkittavista esimerkiksi kuvaa Jumalaa kolmiyhteiseksi eli hän on Isä, Poika ja Pyhä Henki tai miten jumalusko on uskoa korkeampaan energiaan. Muun muassa kirjoittaja 1 kirjoittaa, miten Jeesus kuoli ristillä syntimme puolesta ja kirjoittaja 4 kirjoittaa, miten Jeesus oli ja on ihmiseksi tullut Jumala. Myös kirjoittaja 5 yhtyy tämänkaltaisiin kuvauksiin Jumalasta; hän kertoo hänen Jumalansa ilmentyneen ihmisenä eli Jeesuksena maailmassa. Kuvaillessaan Jumalaa, hän ottaa kantaa myös siihen, mitä ajattelee Jumalan ja seksuaalivähemmistöjen välisestä suhteesta:

”Jumala on rakkaus. Uskon, että jokainen joka pystyy rakastamaan, on saanut rakastamisen lahjan Jumalalta. Jumalani ilmentyi ihmisenä, Jeesuksena maailmassa. Jeesus halusi mielestäni ilmentää rakkauden monia muotoja maan päällä ja vähentää syrjintää ja marginalisointia.” Kirjoittaja 5

Myös kirjoittaja 1 kuvailee, miten hän uskoo Jumalan luoneen myös seksuaalivähemmistöt, eikä hän siten usko sen olevan syntiä olla suhteessa samaa sukupuolta olevan kanssa. Ensimmäiselle teemalle onkin tyypillistä myös kuvaukset siitä, miten Jumala yliluonnollisena hahmona on luonut kaiken. Kirjoittajan 1 tavoin myös kirjoittaja 4 kuvailee, miten Jumala on luonut hänetkin ja Jumala rakastaa luomakuntaansa. Kirjoittaja 4:n mukaan Jumala on jatkuvasti yhteydessä luotuihinsa.

Yliluonnollisena hahmona Jumala myös on kaikkialla läsnä ja kuulee kaiken. Kirjoittaja 3:n mukaan Jumala kykenee kuulemaan ja näkemään jopa sen, mitä ihmiset eivät itse huomaa. Myös kirjoittaja 9 kokee Jumalan olevan läsnä jokaisen elämässä ja Jumala nimenomaa toivoo mahdollisimman monen kääntyvän hänen puoleensa. Ihmisen tulee kuitenkin itse haluta kuunnella mitä sanottavaa Jumalalla on, jolloin tämä antaa ihmisen elämään paljon hyvää.

Toisen teeman mukaisissa kirjoituksissa korostuu Jumala vuorovaikuttavana ja aktiivisesti toimivana hahmona. Kirjoittaja 7 ja 9 tuovat esille kirjoituksissaan juuri, miten Jumala on vuorovaikutusolento ja puhuu jokaiselle omalla, henkilökohtaisella tavalla. Sen sijaan kirjoittajat 2 ja 3 korostavat enemmän sitä, miten Jumalalla on suunnitelma ja tämä ohjaa ihmisiä sekä toimii tuomarina. Erotuksena muista tutkittavista, kirjoittaja 3 liittää Jumalaansa myös hieman kielteisempiä ominaisuuksia:

”Kristinuskon Jumala on armollinen ja oikeudenmukainen. Hän on rakastava, mutta myös Tuomari joka ei pelkää tuomita väärintekijöitä ja palkita jumalaapelkääviä. Jumala on Kaikkivaltias, joka on kaikkialla ja näkee ja kuulee kaiken, jopa sen mitä ihmiset eivät itse huomaa. Jumala on minun näkemykseni mukaan myös välillä vihainen kostaja, minkä takia vähän pelkään Häntä.” Kirjoittaja 3

Kaiken yliluonnollisuuden ja yliverlaisuuden ohella kirjoittaja liittää siis Jumalaansa myös inhimillisempiä piirteitä; myös Jumala voi toimia vihan ohjaamana ja kostaa ihmisille asioita. Näistä seikoista huolimatta kirjoittajan jumalakäsityksessä kuitenkin korostuu myönteiset puolet.

Viimeinen, eniten mainintoja saanut teema, oli hyvántahtoinen Jumala. Tähän teemaan kuuluvilla ilmauksilla viitattiin siihen, että kaikki ihmiset ovat Jumalalle tärkeitä ja samanarvoisia. Tyypillisimpiä käytettyjä adjektiiveja Jumalaa kuvailtaessa olivat armollinen ja rakastava tai rakkaus. Jumala rakastaa kaikkia juuri sellaisina kuin ihmiset ovat. Kirjoittaja 7 perustelee myös ihmisten kykyä rakastaa juuri Jumalan rakkaudella:

”Jumalani näen rakkautena ja kauneutena, kaikkia olentoja puhtaasti rakastavana vuorovaikutusolentona, jonka kuva ihminen on. Tämän takia ihminen kykenee arvostamaan kauneutta sekä kokemaan ja osoittamaan hyvin vahvaa rakkautta; vuorovaikutusolentona ihmisellä on kuitenkin myös tarve kokea näitä asioita.”

Kirjoittaja 7

Rakkaus on siis hänen mukaansa keskeinen seikka jumaluudessa ja ihmisessä olemisessa. Rakkauden ohella Jumalaa kuvailtiin myös sanoilla lempeä ja oikeudenmukainen. Lisäksi Jumala nähdään hyväksyvänä ja suvaitsevana, jolle esimerkiksi juuri seksuaalivähemmistöön kuuluvat ovat samanarvoisia muiden kanssa. Esimerkiksi kirjoittaja 2 kuvailee Jumalan näkevän hänet epätäydellisyyksineen ja olevan armollinen. Jumala ei tee erottelua ihmisten välillä, vaan rakastaa ja arvostaa kaikkia riippumatta seksuaalisesta suuntautumisesta.

Lähes kaikki tutkittavat perustelivat siis ainakin jollakin tasolla omaa uskoaan. Perusteluissa korostui erityisesti kodin ja kasvatuksen merkitys eli oma usko opittuna asiana. Tämän lisäksi kirjoituksissa kuvailtiin omien opintojen ja pohdintojen merkitystä uskon muodostumisessa sekä uskoa myönteisenä voimavarana. Tutkittavien jumalakäsityksissä painottui Jumala rakastavana hahmona.

6.2 Seksuaalivähemmistöön kuuluvien nuorten aikuisten kuvaukset arjen uskonnollisuudesta

Toisella tutkimuskysymyksellä haluttiin selvittää, miten seksuaalivähemmistöön kuuluvan nuoren aikuisen jumalusko ilmenee tutkittavan arkielämässä. Tämä tutkimuskysymys jakautui kahteen osioon: miten tutkittavat kuvailivat uskonnonharjoittamistaan ja miten he kokivat uskonnollisen identiteetin ja seksuaali-identiteetin suhteen. Seuraavaksi esitellään ensin uskonnonharjoittamista koskevaa osiota. Webropol-lomakkeessa tutkittavia pyydettiin kirjoittamaan, miten oma usko heidän mielestään ilmenee jokapäiväisessä elämässä ja pyydettiin antamaan konkreettisia esimerkkejä. Näitä kysymyksiä käsittelevien kirjoitusten pohjalta muodostettiin kaksi teemaa: 1) jumalusko yksityisenä uskonnonharjoittamisena arjessa ja 2) jumalusko julkisena uskonnonharjoittamisena arjessa. Seuraavaksi esitellään näitä kahta teemaa tarkemmin. Tutkittavan kirjoituksissa ilmeni tyypillisesti molemmat teemat. Kaikkien tutkittavien kirjoituksissa ilmeni yksityiseen uskonnonharjoittamiseen

viittaavia elementtejä. Kirjoittaja 2, 6, 12 ja 13 lukuun ottamatta kaikki tutkittavat kuvailivat myös julkista uskonnonharjoittamista.

Ensimmäiseen teemaan kuului, että oma jumalusko ilmeni arjessa yksityisenä uskonnonharjoittamisena. Rukoilu oli tässä teemassa keskeisin uskonnonharjoittamisen muoto; jokainen tutkittava vähintäänkin mainitsi rukoilun kirjoituksissaan. Monet tutkittavista kuvasivat rukoilua päivittäisenä toimena. Tyypillisesti rukoilu oli melko vapaamuotoista keskustelua Jumalan kanssa. Esimerkiksi kirjoittaja 3 kuvaa rukoilua osana arkipäiväänsä seuraavanlaisesti:

”Rukoilen aina kun tuntuu siltä, mutta yritän rukoilla aina vähintään iltarukouksen jossa juttelen vapaamuotoisesti Jumalalle ajatuksiani, tunteitani, toiveitani jne. Saatan rukoilla myös esimerkiksi autoa ajaessa tai ruokaa laittaessa; aina kun koen että haluan jakaa jotain Jumalalle. –” Kirjoittaja 3

Tutkittavien kirjoituksissa rukouksien sisältö näyttyy moninaisena. Monelle rukoilu on juttelua arkisista asioista, kuten edellä esitetyssä tekstikatkelmassa, mutta Jumalalle voidaan myös osoittaa pieniä pyyntöjä sekä kysyä apua hankaliin tilanteisiin tai kiittää häntä jostakin asiasta tai tapahtumasta. Rukoilu tapahtuu tavallisesti hiljaa mielessä. Vaikka pääasiassa rukoilu näyttyy yksityisenä uskonnonharjoittamisena, siihen voi liittyä myös yhteisöllisiä elementtejä. Kirjoittaja 9 tuo esille, miten hän usein rukoilee myös ystävien ja työkaverin pyynnöstä sekä työpaikalla rukoillaan usein.

Yksi tutkittavista ilmaisee kirjoituksessaan myös satunnaisen epäilynsä Jumalan olemassaolosta, vaikka samalla kertookin silti rukoilevansa lähes päivittäin:

”Rukoilen suunnilleen päivittäin, vaikka välillä epäilen, onko mitään Jumalaa olemassakaan ja varsinkaan kuuleeko tai välittääkö Hän, kun taas joskus tuntuu, että Pyhä koskettaa ja olen suorastaan vakuuttunut Jumalan läsnäolosta elämässäni. En ole saanut mitään ihmeellisiä hengellisiä kokemuksia, vaikka joskus olenkin voinut kokea saaneeni konkreettisia rukousvastauksia. –” Kirjoittaja 4

Rukoilun ohella ensimmäiseen teemaa kuului myös hengellisten tekstin lukeminen ja kuunteleminen. Tutkittavista puolet mainitsi kirjoituksissaan Raamatun lukemisen, yksi tutkittavista kertoi myös kuuntelevansa Raamattua äänikirjana. Raamatun äärelle voitiin muun muassa hiljentyä tai etsiä vastauksia ongelmiin. Hengellinen lukeminen ja kuunteleminen ei kuitenkaan rajoitu pelkästään Raamattuun. Esimerkiksi kirjoittaja 3 kertoo, miten lukee

Raamatun lisäksi myös muita hengellisiä kirjoja sekä kuuntelee saarnoja Youtubesta. Osa tutkittavista kirjoittaa myös kuuntelevansa uskon asioita käsitteleviä podcasteja.

Oma usko voi ilmetä konkreettisella tavalla myös yksilön kodin sisustuksessa tai ulkoisessa olemuksessa. Tällaisia seikkoja toi ilmi kolme tutkittavista; kirjoittaja 4 kuvailee, miten hänen kodissaan on esimerkiksi pari ikonia ja kaulassa usein ristiriipus. Myös kirjoittaja 7 kertoo kodissaan olevan ikoneita sekä näiden edessä lampukoita muistuttamassa rukoilemisesta. Lisäksi kirjoittaja 13 mainitsee ikonit ja ristikorun.

Rukoileminen sekä hengellisten tekstien kuunteleminen ja lukeminen olivat melko konkreettisia esimerkkejä siitä, miten oma usko ilmenee arkielämässä. Näiden seikkojen ohella tutkittavien kirjoituksissa ilmeni seikkoja, miten usko ilmenee myös abstraktimmin tavoin. Usko voi itsessään tuoda lohtua ja toimia voimavarana, kuten kirjoittaja 2 kertoo:

”Rukoilen päivittäin pienissä arkisissa tilanteissa ja pyrin muistamaan, että epäonnistumiset ja vaikeat hetket tuovat minua myös lähemmäs Jumalaa. Usko on minulle arjessa voimavara ja lohtu hetkinä, jolloin elämässä on haasteita. Ajatus siitä, etten ole yksin, on helpottanut tilanteissa, joissa tuntuu, että en riitä.” Kirjoittaja 2

Usko voi siis ilmetä yksilön arjessa myös koettuina tunteina ja ajatuksina. Kirjoittaja 2 ohella myös kirjoittaja 4 kuvailee, miten jumalusko tuo hänelle turvaa jokapäiväisessä elämässä myös haasteiden keskellä. Hän kuitenkin täsmentää vielä, ettei Jumala välttämättä pelasta vaikeuksilta ja kärsimyksiltä. Sen sijaan hänelle usko merkitsee enemmän sitä, että Jumala on kanssasi vaikeuksista huolimatta ja antaa voimaa niiden keskellä.

Kahden edellä mainitun tutkittavan lisäksi myös kirjoittaja 5 mainitsee, miten hän kokee Jumalan järjestävän asioita hänen elämässään oikeaan suuntaan. Usko on myös auttanut häntä hyväksymään itsensä ja tutkittava on oppinut rakastamaan itseään eri tavalla kuin ennen. Myös kirjoittaja 12 luottaa uskon myötä tulevaan; hän uskoo kaiken menevän niin kuin on tarkoitettu.

Toinen teema oli uskon näkyminen arjessa julkisena uskonnonharjoittamisena. Tähän teemaan lukeutui uskonnollisiin tapahtumiin osallistuminen, muiden kanssa keskusteleminen uskon asioista, erilaisiin Internetin uskovien ryhmiin kuuluminen, uskonnolliseen yhdistystoimintaan osallistuminen sekä miten tutkittava käyttäytyy muita kohtaan. Seuraavaksi esitellään näitä seikkoja tarkemmin.

Tutkittavista kahdeksan kertoi osallistuvansa uskonnollisiin tapahtumiin. Tällaisia uskonnollisia tapahtumia olivat kirkossa käynti, seurakunnan rukouspiiriin osallistuminen ja

nuorisoilloissa käyminen. Jumalanpalvelusta voitiin myös seurata etäyhteyksien välityksellä. Tutkittavat eivät juurikaan kuvailleet tai selittäneet tarkemmin uskonnollisissa tilaisuuksissa käymistään. Poikkeuksen tekivät kaksi tutkittavista. Kirjoittaja 4 kertoo osallistuvansa erityisesti sellaisiin uskonnollisiin tapahtumiin, jotka ovat suunnattu erityisesti sateenkaari-ihmisille. Tämä liittyy hänen aikaisempiin kielteisiin kokemuksiinsa:

”Nykyään osallistun pääosin sellaiseen seurakunnan toimintaan, joka on suunnattu erityisesti sateenkaari-ihmisille, vaikka kaikki olisivatkin tervetulleita. Tämä johtuu siitä, että teini-iässä olin paljon mukana konservatiivisen herätysliikkeen nuortentoiminnassa, ja tajutessani 18-vuotiaana kuuluvani seksuaalivähemmistöön en enää tuntenut oloani kotoisaksi ja turvalliseksi niissä piireissä. Muutin uuteen kaupunkiin opiskelemaan, ja pian löysin tieni sateenkaarimessuun ja sitä kautta sateenkaarimyönteiseen kristilliseen toimintaan. Kaipasin pitkään sateenkaari-ihmisille turvallista raamattupiiriä, ja ilokseni sellainen perustettiin paikkakunnalleni vihdoin keväällä 2021. On ihanaa tutkia Raamatun tekstejä ja keskustella erilaisista uskonasioista sellaisessa ilmapiirissä, jossa ei tarvitse pelätä, että maininta sateenkaarevuudestani aiheuttaisi epämuikavuutta tai kiusallisen tunnelman.”
Tutkittava 4

Kirjoittaja 10 kirjoittaa, miten uskonnollisiin tilaisuuksiin osallistuminen liittyy hänen kohdallaan erityisesti juhlapyhien viettoon. Hän käy esimerkiksi jouluna ja pääsiäisenä kirkossa, ja tulevaisuudessa hän kertoo haluavansa järjestää esimerkiksi ristiäiset ja rukoushetken mennessään naimisiin. Muiden tutkittavien osalta uskonnollisia tapahtumia koskevat tekstipätkät jäävät lähinnä mainintojen tasolle, että käydään esimerkiksi kirkossa.

Osalla tutkittavista oma usko ilmenee myös erilaisiin Facebookin uskonnollisiin ryhmiin kuulumisena ja ylipäätään muiden kanssa uskon asioista keskustelemisena. Kolme tutkittavaa kirjoittaa kuuluvansa ainakin johonkin uskonnolliseen ryhmään Facebookissa. Uskoon liittyvistä asioista voidaan keskustella myös kasvotusten omien perheenjäsenten kanssa tai jopa töissä. Erityisesti kirjoittaja 9 pitää tärkeänä pitää uskoaan esillä ympärillään oleville:

”Yritän pitää uskoani esillä myös muille läheisilleni ja ympärilläni oleville ihmisille. Pidän kaulassani aina ristiä ja olen avoin siitä, että olen töissä kirkossa ja kerron suoraan, jos olen vapaapäivänäni käynyt esimerkiksi messussa. Yritän myös puheessani rehellisesti mainita Jumalan tai Jeesuksen. En siis siksi, että yrittäisin aktiivisesti käännä ihmisiä, vaan siksi, että en halua piilotella uskoani. Joskus olen saattanut vaikka kertoa kaverilleni, joka on kysynyt, miten olen jaksanut jonkin

vaikean asian kanssa ja saatan vastata, että Jumala on antanut minulle voimaa selvitä tilanteesta.” Kirjoittaja 9

Muiden tutkittavien kirjoituksissa kuvailtiin siis keskustelemista muiden uskovien kanssa. Kirjoittajan 9 tekstikatkelmasta sen sijaan saa vaikutelman, että hän keskustelee uskoon liittyvistä asioista myös ei-uskovien kanssa. Lisäksi kaksi tutkittavista mainitsee olevansa mukana jonkinlaisessa uskonnollisessa yhdistys- tai kurssitoiminnassa.

Oma usko voi ilmetä kirjoittajien mukaan myös siinä, miten yksilö käyttäytyy muita ihmisiä kohtaan. Esimerkiksi kirjoittaja 7:n mukaan hänen uskoonsa kuuluu olennaisesti muiden auttaminen ja kunnioittaminen sekä pyrkimys ymmärtää muita. Hän kuvaileekin tällä tavoin uskonsa näkyvän vahvimmin arjessa. Myös kirjoittaja 8 kertoo uskonsa olevan keskeinen osa omia arvoja ja siten tekoja, muttei hän kerro tarkemmin konkreettisia esimerkkejä toiminnastaan.

Tutkimuskysymyksen toinen osio koski tutkittavan uskonnollisen identiteetin ja seksuaali-identiteetin välistä suhdetta. Tutkittavia pyydettiin kirjoittamaan, miten he kokevat seksuaalivähemmistöön kuulumisen vaikuttavan uskoonsa tai vastaavasti, miten usko vaikuttaa seksuaalivähemmistöön kuulumiseen. Näitä kysymyksiä koskevista kirjoituksista muodostettiin kolme teemaa: 1) tutkittavan uskonnollinen- ja seksuaali-identiteetti ovat konfliktissa, 2) tutkittavan uskonnollinen- ja seksuaali-identiteetti sopivat yhteen ja 3) ympäristö tuottaa haasteita yksilön identiteettien yhteen sovittamiselle. Seuraavasta taulukosta nähdään teemojen ilmeneminen tutkittavien kirjoituksissa.

TAULUKKO 5 Uskonnollisen- ja seksuaali-identiteetin suhde

	Tutkittavan uskonnollinen- ja seksuaali-identiteetti ovat konfliktissa	Tutkittavan uskonnollinen- ja seksuaali-identiteetti sopivat yhteen	Ympäristö tuottaa haasteita yksilön identiteettien yhteen sovittamiselle
Kirjoittaja 1	X		X
Kirjoittaja 2	X		X
Kirjoittaja 3	X		
Kirjoittaja 4	X	X	X
Kirjoittaja 5	X	X	
Kirjoittaja 6			X
Kirjoittaja 7		X	X
Kirjoittaja 8			X
Kirjoittaja 9	X	X	X
Kirjoittaja 10		X	X
Kirjoittaja 11	X	X	X
Kirjoittaja 12	X	X	
Kirjoittaja 13			X

Kuten yllä olevasta taulukosta nähdään, kaikki kolme teemaa ilmenivät tutkittavien kirjoituksissa hyvin tasaisesti. Teemat eivät olleet toisensa pois sulkevia, vaan tutkittavan kirjoituksessa saattoi ilmetä esimerkiksi identiteettien konfliktiin viittaavia elementtejä sekä samaan aikaan myös identiteettien yhteen sopimiseen liittyviä tekijöitä. Seuraavaksi esitellään kutakin kolmea teemaa tarkemmin.

Ensimmäiselle teemalle oli siis tyypillistä, että tutkittava kuvailee jollakin tavalla uskonnollisen ja seksuaali-identiteetin konfliktia. Tutkittavat esimerkiksi kertovat, miten ovat kokeneet tai kokevat itsessään olevan jotakin vikaa tai ylipäätään kokevat itsensä huonommaksi ihmiseksi kuin muut. Myös häpeä ja syyllisyys ovat tyypillisiä tunteita tähän teemaan liittyvissä kirjoituksissa.

Tutkittava ei välttämättä koe juuri kirjoitushetkellä näiden identiteettien olevan konfliktissa, vaan esimerkiksi kirjoittaja 1 kertoo, miten nuorena ajatteli tarvitsevänsä eheytyä. Myös kirjoittaja 2 kirjoittaa saman suuntaisesti; hänen mukaansa asia ahdisti

aikaisemmin paljon ja hän on kokenut itsessään olevan jotakin vikaa. Hänen kohdallaan konflikti on kuitenkin jossakin määrin jatkunut tähän saakka, sillä hän kirjoittaa myös pelkäävänsä, ettei ole muiden silmissä tarpeeksi hyvä uskovainen.

Tutkittavista kolme kuvailee, miten on juuri aikaisemmin kokenut konfliktia identiteettiensä välillä, mutta onnistunut ajan kuluessa sovittamaan ne yhteen. Kirjoittaja 5 kertoo, miten ajatteli vuosia uskon ja seksuaalivähemmistöön kuulumisen olevan yhteen sopimattomia, mutta onnistui myöhemmin sovittamaan nämä yhteen. Myös kirjoittaja 11 ajatteli ennen uskon ja seksuaalivähemmistöön kuulumisen olevan toisensa pois sulkevia, mutta on myöhemmin uskaltanut olla oma itsensä. Kirjoittaja 9 näki nuorempana painajaisia helvettiin joutumisesta. Kirjoittajien 5 ja 11 tavoin hän ei koe enää ristiriitaa kristinuskon ja oman seksuaalisuutensa välillä.

Kirjoittajan 3 identiteettien välinen konflikti näyttäytyy kaikkein voimakkaimpana. Tutkittava kirjoittaaakin, miten uskonnollisen identiteetin ja oman seksuaalisuuden välinen suhde on hänelle vieläkin todella vaikea. Tutkittava kuvailee sisäistä ristiriitaansa seuraavasti:

”—Minulla on hirveä ristiriita sisälläni, että olenko mieluummin biseksuaalisuutta harjoittava tyttö vaiko kristitty, koska jotenkin tuntuu etten voi olla kumpaakin samaan aikaan. – Välillä uskoni horjuu, koska tunnen olevani huono ja likainen seksuaalisuuteni takia ja tuntuu ettei Jumala hyväksy minua vaan haluaa tuomita minut helvettiin. Tunnen usein syyllisyyttä ja häpeää seksuaalisuuteni takia. Olen kyllä luvannut nyt itselleni, että yritän pysyä erossa naisiin kohdistuvista seksuaalisista ajatuksista, himoista ja teoista mutta se on vain niin vaikeaa!” Kirjoittaja 3

Kirjoittajan 3 kohdalla identiteettien välinen konflikti on siis niin voimakas, että tutkittava pyrkii aktiivisesti kieltämään osan itseään. Tutkittava ei koe, että uskonnollisen- ja seksuaali-identiteetin voisi sovittaa yhteen, vaan kokee näiden nimenomaan olevan toisensa pois sulkevia. Kirjoittajan 3 tavoin myös kirjoittaja 12 pelkää jossakin määrin tulevaa ja kadotusta, vaikka kertookin saaneensa jo apua ja tukea asiaan.

Uskonnollisen identiteetin ja seksuaali-identiteetin välistä konfliktia voidaan kuvailla myös siten, että tutkittava ei koe sopivansa täysin kumpaankaan yhteisöön, seurakuntaan tai sateenkaari-ihmisiin. Kirjoittaja 4 kuvailee, miten kristillisissä piireissä voi kohdata ennakkoluuloja seksuaalivähemmistöjä kohtaan ja vastaavasti seksuaalivähemmistöjen edustajat voivat suhtautua uskoon kielteisesti. Tästä konfliktista huolimatta hän pitää tärkeänä

olla omana itsenään näissä viiteryhmissä, sillä se toimii eräänlaisena sillan rakentamisena näiden ryhmien välille.

Toinen kirjoituksissa ilmenevä teema oli, miten uskonnollinen identiteetti ja seksuaali-identiteetti sopivat yhteen. Tällöin näitä erilaisia identiteettejä ei nähty toisilleen vastakkaisina tai poissulkevinä, vaan yksilö voisi olla samaan aikaan sekä uskovainen että seksuaalivähemmistön edustaja. Esimerkiksi kirjoittajat 7 ja 9 molemmat toteavat, etteivät näe uskontonsa olevan ristiriidassa identiteettinsä kanssa. Kirjoittaja 7 lisäksi kuvailee itseään tyytyväiseksi ortodoksiksi ja homoksi ja kirjoittaja 9 kertoo suhteensa Jumalaan olevan kunnossa.

Esimerkiksi kirjoittaja 4 kirjoittaa, miten hän ei ole koskaan epäillyt, etteikö Jumala hyväksyisi häntä seksuaalisesta suuntautumisesta huolimatta. Hän ei ole myöskään tämän takia epäillyt Jumalan olemassaoloa. Sen sijaan hän kuvailee seksuaalivähemmistöön kuulumisen antaneen hänelle kasvun mahdollisuuksia. Hän uskoo, ettei cisheterokristitty välttämättä olisi kohdannut tällaisia yhtä helposti. Toisaalta kuten aikaisemmin kerrottiin, tutkittava kokee myös useasti, ettei sovi itsenään täysin kumpaankaan joukkoon, seurakuntaan tai sateenkaari-ihmisten joukkoon.

Kirjoittajan 4 tavoin myös kirjoittajat 10 ja 11 kertovat, miten seksuaalivähemmistöön kuulumisen on nimenomaan tuonut heille jotakin myönteistä. Kirjoittaja 10 kuvailee, miten vähemmistöön kuulumisen avaa ymmärrystä. Hän kokee ymmärtävänsä Jeesuksen sovituksen tärkeyden eri tavalla verrattuna uskoviin enemmistön edustajiin. Vastaavasti kirjoittaja 11 kertoo uskonsa ja seurakuntaelämänsä vahvistuneen sen myötä, kun hän on uskaltanut olla juuri oma itsensä.

Kirjoittaja 5 pohti useamman vuoden omaa identiteettiään ja uskonnollisuuden ja vähemmistöseksuaalisuuden yhteen sovittamista. Lopulta hän vietyä vuosien pohdinnan päätökseen toisen ihmisen sanojen myötä. Eräs ihminen oli sanonut hänelle, että ”Jumala rakastaa sua, vaikka oot homo”. Tutkittava kertoo kokeneensa tässä hetkessä selittämätöntä lämpöä kehossaan ja tajunneensa riittävänsä.

Kirjoittaja 12 kuvailee samaan aikaan uskonnollisen identiteettinsä ja seksuaali-identiteettinsä olevan sekä konfliktissa että sopivan yhteen. Kuten aikaisemmin mainittiin, hän pelkää tulevaa ja kadotusta. Samaa aikaan hän kuitenkin uskoo olevansa luotu lesboksi ja että hän on rakastettu juuri omana itsenään. Tästä huolimatta hän pelkää olevansa väärässä.

Kolmas teema oli, että muut ihmiset vaikuttavat siihen, miten tutkittava kokee oman uskonsa ja seksuaalisen identiteettinsä. Tässä teemassa keskiössä oli siis nimenomaan muut ihmiset ja heidän näkemyksensä seksuaalivähemmistöistä. Usein nämä näkemykset olivat kielteisiä ja vaikuttivat siihen, miten tutkittava toimi ja käyttäytyi tai ylipäätään tutkittavan elämään.

Kirjoittaja 1 kertoo, miten hän välttelee muita seurakuntien tilaisuuksia kuin luterilaisia messuja. Hän kuvailee tuntevansa ahdistusta konservatiivisten seurakuntalaisten seksuaalivähemmistöjä koskevasta keskustelusta. Lisäksi hän kertoo peittelevänsä seksuaalista suuntautumistaan muilta kuin perheenjäseniltään. Suurin osa hänen ystävistään on nimittäin juuri konservatiivisista seurakunnista. Myös kirjoittaja 2 kokee, ettei voi ilmaista rohkeasti seksuaalista suuntautumistaan muille uskoville. Hän kokee tulevansa muuten tuomituksi uskovien keskuudessa, ja kuvailee kokevansa uskovien yhteisössä ennakkoluuloisuutta ja jopa vihamielisyyttä seksuaalivähemmistöjä kohtaan.

Kirjoittajien 1 ja 2 tavoin myös kirjoittajat 3 ja 13 kertovat kohdanneensa ennakkoluuloja ja syrjintää. Kirjoittaja 3 kertoo tavanneensa opiskeluaikoinaan kristittyjä, jotka eivät hyväksyneet seksuaalivähemmistöjä. Hän kokee kohdanneensa syrjintää erityisesti tehdessään työharjoittelua eräässä katolisessa maassa. Myös tänä päivänä hän kokee olonsa epätervetulleeksi sellaisten ihmisten seurassa, jotka pitävät seksuaalivähemmistöön kuulumista syntinä. Tutkittava ylipäätään näkee ongelmalliseksi väitteet, että seksuaalivähemmistöön kuuluminen on syntiä. Hän salaa suuntautumisensa seurakuntalaisilta ja on kertonut asiasta töissä ainoastaan tietyille työkavereille. Kirjoittaja kokee, ettei varmaan jatkaisi enää töitä kirkossa, jos joskus rakastuisi samaa sukupuolta olevaan henkilöön. Myös kirjoittaja 13 mainitsee muilla ihmisillä olevan ennakkoluuloja siitä, ettei hän sateenkaari-ihmisenä kuulu kirkkoon. Lisäksi hän kertoo naimisiin menon hankaloituneen, sillä sopivaa pappia vihkimään oli haastavaa löytää.

Muiden uskovien toiminta ja käytös voivat saada tutkittavan myös epäilemään omaa uskoaan. Kirjoittaja 4 kertookin epäilevänsä usein kristinuskoa tuomitsevien kristittyjen vuoksi:

”-- Sen sijaan sateenkaari-ihmisiä tuomitsevat kristityt saavat minut usein surulliseksi ja epäilemään, voiko kristinuskossa mitenkään olla perää, jos Jeesuksen seuraajat kohtelevat lähimmäisiään niin kaltoin kuin usein seksuaali- ja sukupuolivähemmistöihin kuuluvia seurakunnissa ja somepalstoilla kohdellaan. Tuntuu, että ei-kristityt toteuttavat lähimmäisenrakkauden periaatteita usein paljon

kristittyjä paremmin. Onneksi tunnen kuitenkin paljon ihania cisheterokristittyjä, jotka suhtautuvat sateenkaari-ihmisiin hyväksyvästi.” Kirjoittaja 4

Oma uskon epäilyn ohella muiden ihmisten ennakkoluulot ja tuominta voivat vaikuttaa siihen, miten yksilö harjoittaa uskontoaan. Kirjoittaja 10:n mukaan kokiessaan uskonnollisen tilan turvattomaksi, hän pitää etäisyyttä ja on enemmän tarkkailijan roolissa. Vastaavasti esimerkiksi ylistysillat ovat kokemukseltaan erilaisia, jos tutkittava tietää bändissä olevan seksuaalivähemmistöjen edustajia tai jos vaikka esirukoilijat eivät rukoile eheytyksen puolesta.

Yksi tutkittavista kirjoittaa, miten kokee, ettei evankelis-luterilainen kirkko hyväksy häntä täysin itsenään, vaikka yrityksiä on. Kirjoittaja 6:n kohdalla kyse ei siis ole vain esimerkiksi yksittäisistä tuomitsevista kristityistä, vaan koko kirkosta instituutiona. Hänen mukaansa esimerkiksi kirkolliskokouksen tulisi selkeästi ilmaista seksuaalivähemmistöjen olevan osa kristillistä perhettä. Myös kirjoittaja 7 kokee Suomen ortodoksisen kirkon ilmapiirin hieman painostavana. Hän ei kuitenkaan koe kohdanneensa systemaattista homofobiaa ja myös yksittäisten henkilöiden kommentit ovat jääneet vähemmälle. Toisaalta tutkittava huomauttaa, ettei ole ollut kauaa avoin seksuaalisesta suuntautumisestaan ja hän on kokemuksensa mukaan kohdannut toistaiseksi vain niitä uskovia, joiden tietää olevan hyväksyviä. Hän kokeekin kokonaisuudessaan saaneensa enemmän hyväksyntää uskontonsa piirissä kuin kielteisyyttä.

Suurin osa tutkittavista kuvailee ongelmia ja haasteita syntyvän nimenomaan uskovien puolelta. Osa tutkittavista kuvailee myös haasteita sateenkaari-ihmisten suunnalta. Esimerkiksi kirjoittaja 11 kirjoittaa, miten sateenkaarevien piireissä uskomisen on haasteellista. Osa sateenkaarevista ei hänen mukaansa koe, että homoseksuaali voi uskoa tai hän voi saada ihmettelyä, miksi tutkittava haluaa kuulua ja uskoa johonkin sellaiseen, missä seksuaalivähemmistöjä ei hyväksytä. Samaan aikaan tutkittava kertoo uskovien puolelta kokevansa tuomintaa ikuiseen kadotukseen tai syrjintää.

Myös kirjoittaja 8 kuvailee, että on huomannut kristinuskon parissa olevan paljon konservatiivisuutta, mutta toisaalta sateenkaariyhteisöissä on uskonnollista traumaa ja ateismia. Tutkittava onkin joskus kokenut tarvetta piilotella uskoaan, koska uskoo monien mielissä uskon yhdistyvän juuri konservatiivisuuteen. Hän uskoo myös, että hankaluudet löytää oma uskonyhteisö kotipaikkakunnalla johtuvat pelosta, että hän joutuisi peittelemään omaa seksuaalisuuttaan.

Kokonaisuudessaan tutkittavien usko ilmenee siis hyvin moninaisin tavoin heidän elämässään. Yksityisessä uskonnonharjoittamisessa korostui erityisesti rukoilun tärkeys, ja julkiseen uskonnonharjoittamiseen kuuluivat esimerkiksi uskonnollisiin tilaisuuksiin osallistuminen, ja muiden kanssa uskon asioista keskusteleminen. Tutkittavien kirjoituksissa kuvailtiin sekä uskonnollisen- ja seksuaali-identiteetin konfliktia että niiden onnistunutta yhteen sovittamista. Moni tutkittavista koki myös ympäristön jollakin tavalla tuottavan haasteita näiden identiteettien integroimiselle.

7 Pohdinta

7.1 Tulosten tarkastelua

Tässä tutkimuksessa selvitettiin seksuaalivähemmistöön kuuluvien nuorten aikuisten jumaluskhoa. Tutkimuskysymyksillä haluttiin selvittää, millaisia perusteluita tutkittavat antavat omalle jumaluskolleen. Lisäksi selvitettiin, miten tutkittava kokee jumaluskon vaikuttavan omaan arkielämäänsä. Aikaisemmissa seksuaalivähemmistöihin kuuluvien nuorten jumaluskhoa koskevissa tutkimuksissa on keskitytty pitkälti yksilön identiteettiin tai terveyteen liittyviin seikkoihin. Omalle uskolle annettuja perusteluihin ja uskon näkymiseen arjessa ei ole niinkään paneuduttu. Siten tällä tutkimuksella tuotiin uutta näkökulmaa aiheeseen. Tämä tutkimus tarjosi siis pienen katsauksen siihen, miksi osa ihmisistä uskoo Jumalaan ja miten tämä usko ilmenee tavallisessa elämässä.

Selvitettäessä tutkittavien omalle jumaluskolleen antamia perusteluita saatiin muodostettua vastauksista kolme teemaa. Nämä teemat olivat opittu jumalusko, itse aktiivisesti rakennettu jumalusko ja jumalusko positiivisena voimavarana. Ensimmäinen teema osoittautui tutkittavien kirjoituksissa eniten esiintyväksi. Myös aikaisemmissa tutkimuksissa on todettu perheellä ja kasvatuksella olevan merkittävä rooli yksilön uskonnollisuuteen (Helve 2015 & Tervo-Niemelä 2021). Tällä tutkimuksella saatiin siis tukea aikaisempien tutkimusten näkemykselle kasvatuksen roolista.

Ensimmäisessä jumaluskolle annettuja perusteluita koskevassa teemassa korostuu enemmän yksilö ikään kuin passiivisena hahmona, joka ottaa vastaan kasvatuksen myötä hänelle opetetun uskonnollisuuden muodon. Usko näyttäytyy ikään kuin yksilölle annettuna asiana. Osa tutkittavista tuokin esille, ettei välttämättä ole sen kummemmin pohtinut omaa lapsuuden uskoaan. Toisaalta tutkittavat ovat kuitenkin tehneet aktiivista toimijuutta osoittavan päätöksen pysyä uskovana myös aikuisuudessa. Esimerkiksi kaksi tutkittavista kertoo kokeilleensa toisenlaista uskomista elämänsä aikana. Molemmat ovat kuitenkin palanneet jumaluskon pariin. Vastaavasti kahdessa jälkimmäisessä teemassa korostuu enemmän yksilön oma aktiivisuus uskon omaksumisessa.

Kuten aikaisemmin todettiin luvussa 2.1, tiede on pyrkinyt selittämään uskonnollisuutta muun muassa motivationaalisilla ja sosiaalisilla tekijöillä.

Hallitsemattomissa tilanteissa usko kasvaa ja yksinäiset sekä jollakin tavalla kuolemaa kohdanneet yksilöt todennäköisemmin uskovat Jumalaan. Kokemukset oman uskon arvostamisesta ja rohkaisuista yhteisössä myös kasvattavat tyypillisesti uskoa. (Mercier, Kramer & Shariff 2018, 264–265.) Yksi tutkittavista kertoikin arjen uskonnollisuutta koskevassa kirjoituksessaan, miten kuoleman ja sairauden äärellä uskonnonharjoitus on intensiivisempää. Osa tutkittavista myös kertoi, miten vaikeissa tilanteissa uskosta saa lohtua ja turvaa. Näitä lukuun ottamatta tutkittavat eivät kuitenkaan tuoneet ilmi yllä mainittuja uskon perusteluita. Uskoa on myös selitetty kasvatuksella, ja tämä näkökulma tuli selkeästi esille myös tämän tutkimuksen tutkittavien kirjoituksissa.

Tarkasteltaessa tuloksia omalle uskolle annetuista perusteluista ja tutkittavien jumalakäsityksistä, voidaan huomata näissä olevan melko vähän suoraan seksuaalisuuteen ja seksuaali-identiteettiin liittyviä huomioita. Aikaisemmissa tutkimuksissa on todettu yksilön seksuaali-identiteetin ja uskonnollisen identiteetin olevan usein jollakin tapaa konfliktissa. Myös tässä huomiossa on mahdollisesti nähtävillä se, että oma uskonnollisuus ja seksuaalisuus jollakin tapaa tiedostamattaankin pidetään erillisinä alueina toisistaan, vaikeivat identiteetit välttämättä olisikaan varsinaisesti konfliktissa. Siten omaa uskoa koskeviin perusteluihin ja jumalakäsityksiä koskeviin pohdintoihin ei liitetä omaan seksuaalisuuteen liittyviä asioita.

Uskon määritelmään kuuluu, että usko nähdään enemmän tunteiden kuin järkeilyn tuloksena (Swidler 2014, 378). Kaksi tutkittavista tuokin esille suoraan, miten oman uskon perusteleminen on haastavaa tai ei tiedä osaako perustella sitä. Vaikka uskonnollisuus ja oma usko ovat tyypillisesti sensitiivisiä aiheita eikä niitä välttämättä juuri ole helppoa sanallistaa, kokonaisuudessaan kaikki tutkittavat kuitenkin pystyivät jollakin tasolla perustelemaan uskoaan. Osa tutkittavista pohti todella moninaisesti syitä omalle uskollen. Kuten aikaisemmin esitettiin, seksuaalivähemmistöön kuuluvat todennäköisesti joutuvat useammin perustelemaan omaa uskoaan. Tämä ilmeni jossain määrin myös tässä tutkimuksessa tutkittavien kirjoituksissa. Mahdollisesti ainakin osittain tämän vuoksi kaikki tutkittavat pystyivät myös tässä tutkimuksessa perustelemaan uskoaan; asia oli ikään kuin heille jo entuudestaan tuttua.

Uskon määritelmään kuuluu myös, ettei usko ole koskaan täysin varmaa, vaan on todennäköisempi vaihtoehto kuin muut. Jonkinasteinen epäily ja vaihteleva määrä varmuutta ovat uskolle tyypillistä. (Vainio 2020, 248–249.) Tämä oli nähtävillä myös tämän

tutkimuksen tutkittavien kirjoituksissa; osa tutkittavista kuvaili epäilleensä uskoaan jossakin kohtaa elämäänsä. Epäilyllä saattaakin olla jopa jonkinlainen uskoa vahvistava merkitys. Epäilykset ja uskon epävarmuus mahdollisesti saavat yksilön pohtimaan ja refleктоimaan uskoaan enemmän, ja tämän myötä usko vahvistuu.

Tutkittavien jumalakäsityksiä koskevista vastauksista muodostettiin myös kolme teemaa. Osa tutkittavista näki Jumalan yliluonnollisena hahmona, ja kristinuskon jumaluskoon kuulukin tyypillisesti näkemys Jumalasta hahmona, jonka ominaisuudet eivät noudata ontologisen luokkansa yleisiä intuitiivisia oletuksia. Jumala koetaan usein ajattelevaksi persoonaksi, joka pystyy vaikuttamaan maailman asioihin. (Kouri 2008, 154.) Tämänkaltaiset näkemykset olivat nähtävillä myös tässä tutkimuksessa tutkittavien kirjoituksissa. Moni tutkittavista myös näki Jumalan hyväntahtoisena henkilönä. Jumalusko voidaankin määritellä myös tiedoksi Jumalan hyväntahtoisuudesta muita kohtaan (Vainio 2020).

Aikaisemmissa tutkimuksissa on todettu osan ihmisistä uskovan moralisoivaan Jumalaan (Roes & Raymond 2003, 127). Tässä tutkimuksessa ei tullut ilmi niinkään moralisoivaan Jumalaan viittaavia ilmauksia, vaan enemmän tutkittavien kirjoituksissa keskityttiin Jumalan armollisuuteen, rakkauteen ja yliluonnollisuuteen. Vain yksi tutkittavista kirjoitti, miten näkee Jumalan myös tuomarina. Mahdollisesti seksuaalivähemmistöjen jumaluskoa selittääkin juuri se, etteivät he näe Jumalaa tuomitsevana, vaan ennemmin juuri rakastavana ja hyväntahtoisena. Kaiken kaikkiaan kuitenkin tässä tutkimuksessa tutkittavien näkemykset Jumalasta olivat hyvin saman tyyppisiä jumaluskon määritelmien ja aikaisempien tutkimusten tiedon kanssa.

Oma usko vaikuttaa tyypillisesti yksilön asenteisiin, arvoihin ja ylipäättään siihen miten elää elämäänsä sekä yleensä ilmenee elämässä näkyvällä tavalla uskonnonharjoittamisena. (Kääriäinen 2007, 9). Tämä olikin nähtävillä tutkittavien kirjoituksissa. Selvitettäessä sitä, miten tutkittavat kuvailivat uskonnonharjoittamistaan, muodostettiin kaksi teemaa. Nämä olivat julkinen ja yksityinen uskonnonharjoitus. Näiden molempien teemojen sisällä tutkittavien omaa arjen uskonnollisuutta koskevissa kirjoituksissa tuli esille suurimmaksi osaksi melko perinteisiä uskonnonharjoittamisen muotoja. Kirjoituksissa kerrottiin esimerkiksi rukoilemisesta, uskonnollisiin tilaisuuksiin osallistumisesta ja muiden uskovien kanssa kanssakäymisestä.

Yksi tavallisimmista uskonnonharjoittamisen ja uskon ilmenemisen muodoista on rukoileminen. Kaikkien tutkittavien arjen uskonnollisuuteen kuului rukoileminen ainakin jossain määrin. Tämä on yhteneväistä aikaisempien tutkimusten kanssa, joissa esimerkiksi ainakin juuri puolen suomalaisista on todettu rukoilevan vähintään kerran vuodessa ja joka kuudes rukoilee päivittäin. (Salomäki, Hytönen, Ketola, Salminen & Sohlberg 2020, 152–154.) Kuten aikaisemmissa tutkimuksissa, myös tässä tutkittavien rukoilu näyttäytyi melko yksityisenä toimintana, jossa käsiteltiin suurimmaksi osaksi oman henkilökohtaisen elämän ongelmia.

Aikaisemmissa tutkimuksissa on tullut ilmi myös epätavanomaisempia uskonnonharjoittamisen muotoja. Tässä tutkimuksessa ei kuitenkaan löydetty tämänkaltaisia elementtejä. Kirjoituskutsussa tutkittavia ohjeistettiin lyhyesti kirjoittamaan, miten heidän mielestään oma usko ilmenee arkielämässä sekä pyydettiin antamaan myös konkreettisia esimerkkejä. Saattaa olla, että tämänkaltainen suppea ohjeistus on ohjannut tutkittavia nimenomaan keskittymään perinteisempiin asioihin, miten oma usko ilmenee arjessa. Viittaamalla kirjoitusohjeessa myös epätavanomaisempiin uskon ilmenemisen tapoihin, vastaukset olisivat mahdollisesti olleet erilaisia.

Arjen uskonnollisuutta koskevissa kirjoituksissa kuvailtiin muun muassa rukoilemista nukkumaan menon yhteydessä, uskosta keskustelemista esimerkiksi perheenjäsenten kanssa ja uskonnollisiin tilaisuuksiin osallistumista. Tutkittavien jumalusko siis näyttäytyi kiinteänä osana ihmisten tavallista arkea. Suomen evankelis-luterilainen kirkko onkin todennut viimeisimmässä nelivuotiskartoituksessaan, että suomalaisten hengellisyys tavallisesti kietoutuu juuri muuhun elämään, eikä sille yleensä varata erikseen erillistä tilaa (Salomäki, Hytönen, Ketola, Salminen & Sohlberg 2020, 147).

Tutkittavia pyydettiin kirjoittamaan, miten he kokevat uskonsa vaikuttavan seksuaalivähemmistöön kuulumiseen ja toisin päin. Tätä aihetta koskevista kirjoituksista muodostettiin kolme teemaa, joista ensimmäinen oli uskonnollisen identiteetin ja seksuaali-identiteetin välinen konflikti. Aikaisemmissa nuorten seksuaalivähemmistöjen edustajien uskonnollisuutta koskevissa tutkimuksissa on paneuduttu juuri tähän konfliktiin. Esimerkiksi seksuaalivähemmistöön kuuluvien nuorten mormonimiesten uskonnollisuutta koskevassa tutkimuksessa todettiin täysin homoseksuaalien kokevan usein kuulumattomuuden tunnetta ja kielteisiä tunteita (Bradshaw, Dehlin, Heaton, Galliher, Decoo & Crowell 2015, 311). Näitä elementtejä oli nähtävillä myös tämän tutkimuksen tutkittavien kirjoituksissa.

Yksi uskonnollisuuden ja seksuaali-identiteetin välistä suhdetta käsittelevistä teemoista oli, miten muut ihmiset tuottavat ongelmia yksilön uskonnollisen identiteetin ja seksuaali-identiteetin yhteensovittamiselle. Tutkittavat kuvailivat esimerkiksi kohtaavansa ennakkoluuloja ja syrjintää sekä heidän uskonsa voitiin kyseenalaistaa. Kuten aikaisemmin kerrottiin, kristinuskon piirissä onkin suhtauduttu historian saatossa usein kielteisesti homoseksuaalisuuteen (Bradshaw, Dehlin, Heaton, Galliher, Decoo & Crowell 2015, 311). Tämä todennäköisesti vaikuttaa yhä tänä päivänä myös monin ihmisten toimintaan ja ajatuksiin seksuaalivähemmistöistä.

7.2 Jatkotutkimusehdotukset

Lapsuudessaan uskonnollisen maailmankuvan kehittäneet ihmiset ovat tyypillisesti uskonnollisia myös aikuisuudessa (Helve 2015, 98). Toisaalta monet seksuaalivähemmistöjen edustajat päätyvät irrottautumaan uskonnostaan. Tulevaisuudessa olisikin mielenkiintoista tutkia, kuinka suuri osa nuorista seksuaalivähemmistöjen edustajista ovat uskonnollisia myös aikuisuudessa ja minkälaisia perusteluita he tarjoavat mahdollisille uskonnosta luopumiselle.

Tässä tutkimuksessa ei kysytty tutkittavien sukupuolta, sillä se ei ollut relevantti seikka juuri tässä tutkimuksessa. Jatkossa voisi olla mielenkiintoista tutkia sukupuolten välisiä eroja uskonnollisuudessa. Aikaisemmissa tutkimuksissahan on todettu naisten tyypillisesti olevan uskonnollisempia. Olisi mielenkiintoista selvittää, eroavatko sukupuolet myös omalle uskolle annetuissa perusteluissa ja siinä, miten usko ilmenee arjessa.

Osa tutkittavista kertoi kokeilleensa elämänsä aikana muitakin uskomisen muotoja. Tulevaisuudessa olisi mielenkiintoista tutkia, vahvistuuko yksilön usko tai muuttuvatko omalle uskolle annetut perustelut sen jälkeen, kun yksilö on kokeillut jotakin muuta uskon muotoa ja palannut kuitenkin alkuperäiseen.

Lähteet

Aineisto:

13 kirjoitelmaa, kerätty aikavälillä marraskuu 2021 – helmikuu 2022

Kirjallisuus:

- Aaltola, J. & Valli, R. 2010. *Ikkunoita tutkimusmetodeihin II. Näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin*. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Ammerman, N. T. 2013. *Sacred Stories, Spiritual Tribes: Finding Religion in Everyday Life*. New York: Oxford University Press.
- Bradshaw, W.S., Dehlin, J.P., Heaton, T.B., Galliher, R.V., Decoo, E. & Crowell K.A. 2015. Religious Experiences of LGBTQ Mormon Males. *Journal for the Scientific Study of Religion*, 54:2, 311–329.
- Buchanan, M., Dzelme, K., Harris, D. & Hecker, L. 2001. Challenges of Being Simultaneously Gay or Lesbian and Spiritual and/or Religious: A Narrative Perspective. *The American journal of family therapy*, 29:5, 435–449.
- Burdette, A.M., Hill, T.D. & Myers, K. 2015. Understanding Religious Variations in Sexuality and Sexual Health. Teoksessa A.M. Burdette, T.D. Hill & K. Myers (toim.) *Handbook of the Sociology of Sexualities*. Cham: Springer International Publishing.
- Dehlin, J.P., Galliher, R.V., Bradshaw W.S. & Crowell, K.A. 2015 Navigating Sexual and Religious Identity Conflict: A Mormon Perspective. *Identity*, 15:1, 1–22.
- Del Castillo, F., del Castillo, C.D., Ching, G. & Campos, M.S. 2021. Centrality of Religiosity among Select LGBTQs in the Philippines. 2021. *Religions*, 12:2, 1–18.
- Eskola, J. & Suoranta, J. 2003. *Johdatus laadulliseen tutkimukseen*. Tampere: Vastapaino.
- Harkness, A., Rogers, B.G., Albright, C., Mendez, N.A., Safren, S.A. & Pachankis, J.E. 2020. ‘It truly does get better’: Young Sexual Minority Men’s Resilient Responses to Sexual Minority Stress. *Journal of gay & lesbian mental health*, 24:3, 258–280.
- Helve, H. 2015. A Longitudinal Perspective on Worldviews, Values and Identities. *Journal of religious education*, 63:2, 95–115.

ISSP. 2022. The International Social Survey Programme.

<https://issp.org/> Viitattu 15.4.2022.

Juhila, K. 2022. Teoksessa Jaana Vuori (toim.) *Laadullisen tutkimuksen verkkokäsikirja*.

Tampere:

Yhteiskuntatieteellinen tietoaarkisto.

<https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/> Viitattu 2.3.2022.

Jäckle, S. & Wenzelburger, G. 2015. Religion, Religiosity, and the Attitudes Toward Homosexuality - A Multilevel Analysis of 79 Countries. *Journal of homosexuality*, 62:2, 207–241.

Ketola, K., Martikainen, T. & Salomäki, H. 2014. New Communities of Worship: Continuities

and Mutations among Religious Organizations in Finland. *Social Compass*, 61:2, 153–171.

Kouri, K.M. 2008. Jumala mielessä – miten Jumalasta ajatellaan? Teoksessa K. Ketola, I. Pyysiäinen & T. Sjöblom (toim.) *Uskonto ja ihmismieli – Johdatus kognitiiviseen uskontotieteeseen*. Helsinki: Gaudeamus.

Kupari, H. & Vuola, E. 2020. Johdanto – Mitä on eletyn uskonnon tutkimus? Teoksessa E. Vuola (toim.) *Eletty uskonto – Arjen uskonnollisuudesta ja sen tutkimuksesta*. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.

Kääriäinen, K. 2007. Vaikuttaako usko elämässä? Teoksessa A. Visala (toim.) *Kirkko ja usko tänä päivän Suomessa – STKS:n symposiumissa marraskuussa 2006 pidetyt esitelmät*. Helsinki: Suomalainen Teologinen Kirjallisuusseura.

Laurin, K. 2017. Belief in God: A Cultural Adaptation With Important Side Effects. *Current Directions in Psychological Science*, 26:5, 458–463.

Lefevor, G.T., Davis, E.B., Paiz, J.Y. & Smack, A.C.P. 2021. The Relationship Between Religiousness and Health among Sexual Minorities: A Meta-Analysis. *Psychological Bulletin*, 147:7, 647–666.

Lozano-Gotor, J.M. 2013. Deism. Teoksessa A.L.C. Runehov & L. Oviedo (toim.) *Encyclopedia of Sciences and Religions*. Springer: Dordrecht.

https://doi-org.ezproxy.utu.fi/10.1007/978-1-4020-8265-8_1573 Viitattu 17.1.2022

Luhrmann, T. M. 2012. *When God Talks Back: Understanding the American Evangelical Relationship with God*. New York: Alfred A. Knopf.

- McGuire, M. B. 2008. *Lived Religion: Faith and Practice in Everyday Life*. New York: Oxford University Press.
- Mercier, B., Kramer, S.R. & Shariff, A.F. 2018. Belief in God: Why People Believe, and Why They Don't. *Current Directions in Psychological Science*, 27:4, 263–268.
- Neitz, M.J. 2008. Lived Religion: Signposts of Where We Have Been and Where We Can Go from Here. Teoksessa G. Giordan & W.H. Swatos, Jr. *Religion, Spirituality and Everyday Practice*. Dordrecht: Springer.
- Pöysä, J. 2022. Kirjoituskutsut. Teoksessa Jaana Vuori (toim.) *Laadullisen tutkimuksen verkkokäsikirja*. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto.
<https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/kvali/laadullisen-tutkimuksenaineistot/kirjoituskutsut/>. Viitattu 25.2.2022.
- Roes, F.L. & Raymond, M. 2003. Belief in moralizing gods. *Evolution and Human Behavior*, 24:2, 126–135.
- Salomäki, H., Hytönen, M., Ketola, K., Salminen, V-M. & Sohlberg, J. 2020. *Uskonto arjessa ja juhlassa. Suomen evankelis-luterilainen kirkko vuosina 2016-2019*. Helsinki: Kirkon tutkimuskeskus.
- Smith, T.W. 2012. *Beliefs about God across Time and Countries*. NORC/University of Chicago.
- Stroope, S., Draper, S. & Whitehead, A.L. 2012. Images of a Loving God and Sense of Meaning in Life. *Social indicators research*, 111:1, 25–44.
- Syrjäläinen, E., Eronen, A. & Värri, V-M. 2008. *Avauksia laadullisen tutkimuksen analyysiin*. Tampere: Tampereen yliopistopaino Oy.
- Taneli, M. 2021. Wittgensteinin käsitys jumaluskosta ja sen varmuudesta. *Tieteessä tapahtuu*, 39:5, 27–32.
- Tervo-Niemelä, K. 2021. Religious Upbringing and Other Religious Influences among Young Adults and Changes in Faith in the Transition to Adulthood: a 10-year Longitudinal Study of Young People in Finland. *British Journal of Religious Education*, 43:4, 443–457.
- Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2018. *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi*. Helsinki: Tammi.
- Swidler, L.J. 2014. Sorting out Meanings: 'Religion', 'Spiritual', 'Interreligious', 'Interfaith',

- etc. *Journal of Ecumenical Studies*, 49:3, 373–383.
- Vainio, O-P. 2020. Religious Faith, Certainty, and Doubt. *Kerygma und Dogma*, 66:3, 248–261.
- Walker, J.J. & Longmire-Avital, B. 2013. The Impact of Religious Faith and Internalized Homonegativity on Resiliency for Black Lesbian, Gay, and Bisexual Emerging Adults. *Developmental psychology*, 49:9, 1723–1731.
- Whitehouse, H., Francois, P., Savage, P.E., Currie, T.E., Feeney, K.C., Cioni, E., Purcell, R., Moss, R.M., Larson, J., Baines, J., ter Haar, B., Covey, A. & Turchin, P. 2019. Complex Societies Precede Moralizing Gods Throughout World History. *Nature*, 568:7751, 226–229.

Liitteet

Liite 1. Webropol-lomake

Hei!

Olen tuleva luokanopettaja ja uskonnon, psykologian ja terveystiedon aineenopettaja Turun yliopistosta. Teen sivuaineen tutkielmaa koskien seksuaalivähemmistöön kuuluvien nuorten kristillistä jumaluskoa. Tutkimuksella tahdon selvittää, millaisia perusteluita seksuaalivähemmistöön kuuluva nuori antaa omalle jumaluskolleen ja miten hän kokee uskonsa ilmenevän arkielämässään.

Kerään tutkimuksen aineiston kirjoituspyynnöllä. Tällä lomakkeella saat kirjoittaa, miksi koet uskovasi kristilliseen Jumalaan ja miten uskosi ilmenee arkielämässä. Kirjoitukselle ei ole alatai ylärajaa, voit kirjoittaa vapaamuotoisesti sillä tyylillä kuin haluat ja niin pitkästi kuin tahdot. Kirjoitukset tulevat tämän tutkimuksen tekijän käyttöön sekä ne arkistoidaan Historian, kulttuurin ja taiteiden tutkimuksen arkistoon, jos tutkittava antaa suostumuksen tähän. Lomakkeelle kirjoitetun tekstin voi kirjoitusvaiheessa koska tahansa poistaa ja keskeyttää osallistumisen.

Kiitos osallistumisestasi! Jos sinulla tulee kysyttävää tutkimukseen liittyen, ota rohkeasti yhteyttä. Ennen kuin ryhdyt kirjoittamaan, tutustu ensin tutkimuksen tietosuojailmoitukseen ja HKT-arkiston käytösääntöihin.

Henni-Sofia Sainio

hshtal@utu.fi

Tutkimuslupa

Tutkimuksen tekijä: Henni-Sofia Sainio

Tutkimuksen ohjaaja: Minna Opas

Tutkimuksen tekevä yliopisto: Turun yliopisto, humanistinen tiedekunta

1. Olen tutustunut tutkimuksesta annettuun infoon, tietosuojailmoitukseen sekä HKT-arkiston käytösääntöihin

Kyllä

En

2. Suostun siihen, että kirjoitukseni tallentuu Webropol-järjestelmään tutkijan käyttöön

Kyllä

En

3. Suostun siihen, että kirjoitustani käytetään tieteellisessä tutkimuksessa ja esitelmissä

Kyllä

En

4. Suostun siihen, että kirjoitukseni arkistoidaan

Kyllä

En

5. Ikäsi?

Kirjoita vapaasti seuraavista alla olevista teemoista. Voit kirjoittaa juuri sen verran kuin haluat ja sillä tyylillä kuin haluat.

6. Miten perustelet uskoasi kristilliseen Jumalaan? Millainen Jumalasi on?

7. Miten uskosi mielestäsi ilmenee joka päiväisessä elämässäsi? Anna mieluummin tästä myös konkreettisia esimerkkejä.

8. Miten koet seksuaalivähemmistöön kuulumisen vaikuttavan uskoosi tai toisin päin?

